

SZAKDOLGOZAT

Lőrincz Zsolt

Vidékfejlesztési Agrármérnök BSc

Székelyudvarhely

2023

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem
Georgikon Campus
Vidékfejlesztési Agrármérnök Szak

Hargita megye munkaerőpiacának és foglalkoztatási tendenciáinak vizsgálata

Belső konzulens: Dr. Hollósy Zsolt István
egyetemi docens

Készítette: **Lőrincz Zsolt**
Neptunkód: YCBW8F
tagozat (levelező)

Vidékfejlesztési és Fenntartható Gazdasági Intézet

Székelyudvarhely

2023

Tartalomjegyzék

Bevezetés.....	4
1. Hargita megye bemutatása, demográfiája	6
1.1 Földrajz, éghajlat.....	6
1.2 Hargita megye lakossága.....	6
1.3 Népesség korcsoport szerinti megoszlása.....	8
2. A munkaerőpiac.....	10
3. Munkaerőpiac regionális felépítése	13
3.1 Románia munkaerőpiaca	13
3.2. Hargita megye az országos gazdasági térben.....	14
3.3. Hargita megye munkanélkülisége.....	18
4. Gazdaságtípusok és folyamatok Románia és Hargita megye mezőgazdaságában.....	23
4.1. Gazdaság típusok és a gazdálkodás változása a rendszerváltás utáni Romániában	23
4.2. A föld, mint inputtényező	24
4.3. Az agrárszektor Hargita megyei gazdaságban betöltött szerepe	26
4.4. Munkaerő a mezőgazdaságban.....	30
5. Kutatási módszerek, körülmények bemutatása.....	33
5.1. A mélyinterjú eredményeinek a bemutatása	34
5.2. A kérdőíves felmérés eredményei	36
6. Összefoglaló, következtetések, javaslatok	47
7. Felhasznált irodalom	50

Hargita megye munkaerőpiacának és foglalkoztatási tendenciáinak vizsgálata

Bevezetés

Napjaink elég nagy részét a munka teszi ki, hiszen ahhoz, hogy élni tudjunk, pénzre van szükségünk és a pénz megszerzéséért dolgoznunk kell. Biztos, hogy mindenki olyan munkára vágyik, amely örömmel tölti ki mindennapjait. Ez kihatással van az egész életünkre és személyiségünkre.

Dolgozatomban a munkaerőpiac és azon belül a mezőgazdasági ágazatok foglalkoztatása Hargita megyében témát vizsgálom. Mivel itt élek, kíváncsi vagyok, hogyan alakult eddig és hogyan alakul napjainkban a munkaerőpiac és annak hatásai, illetve azon belül a mezőgazdasági ágazatok piaca, annak irányai, törekvései.

A foglalkoztatottság helyzete nagyon fontos egy régió számára, hiszen a munkavállalók és a munkaadók által befizetett járulékok és adók biztosítják az állam számára a kiadásokat. Tehát nem mindegy, hogy például Hargita megye esetében mekkora a mozgástere illetve, a költségek hogyan oszlanak meg, hiszen így akár az adók csökkentésére is lehetőség van. Nem beszélve arról, hogy a foglalkoztatottság kihatással van az infláció mértékére és a gazdaság növekedésére. Nagyon fontos az egyén szerepe is, mivel a megélhetéséhez szükséges és rendszeres kereset meghatározza az emberek életminőségét.

Dolgozatomban igyekszem megvilágítani azon tényezőket, amelyek előidézhetik a megyében a munkaerő hiányát, foglalkoztatottság arányát. Szeretnék hangsúlyt fektetni a tartós munkanélküliek problémáira, lehetőségeire, illetve, hogy az államtól milyen segítséget kapnak, hogy visszatérhessenek a dolgozók soraiba.

Hargita megye földrajzi, demográfiai, társadalmi helyzetén túl dolgozatomban bemutatja szekunder kutatások által, hogy milyen változásokon ment át a munkaerőpiac, illetve primer kutatások a szereplők viselkedésének a megértéséhez, igényeik, szokásaik feltárásához. A kutatás folyamán, keresem a választ arra, hogy miként változott a munkaerő kereslet és kínálat viszonya. A vállaltok számára mennyire állt rendelkezésre a szükséges munkaerő és milyen minőségben? Milyen munkaerő piaci gondokkal küszködtek a vállalatok?

A munkanélküliség melyik korosztályokat érintette a legjobban és ezen személyek milyen arányban keresik a munkahelyet, milyenek a szokásaik munkakeresés terén?

Hipotézisek

Hargita megyében, az utóbbi években folyamatosan nagy a munkanélküliség, de ennek ellenére a megyében működő vállalkozásoknál munkaerőhiány van.

A dolgozatom felépítése

Dolgozatom elején szeretném bemutatni Hargita megye földrajzi, társadalmi demográfiai helyzetét, majd ezen részben kitérnék még a megye munkaerőpiac helyzetére, foglalkoztatottságára, valamint munkanélküliségre. Ezen részben szeretném megvizsgálni a városon illetve a vidéken élők közti munkavállalási kedvet és a kettő közti viszonyokat.

Majd a folytatásban szeretnék történelmi áttekintést végezni a mezőgazdaság szerepéről, átalakulásáról és munkaerőhelyzetéről. Itt kitérnék a mezőgazdaságban lévő sajátos munkakörülményekre, lehetőségekre és a nehézségi problémákra.

Ezek után kifejteném, hogy az agráriumot milyen hatások érték, amely miatt szükségessé vált a foglalkoztatási formák bővítése, megújulása. Milyen a mezőgazdaság Hargita megye munkaerő-piaci helyzete.

Áttekintve a témára vonatkozó szakirodalmat, statisztikai adatokban szeretnék választ keresni a felvetett kérdéseimre.

Sajnos nagyon sok fiatal otthonától távol, külföldön próbálja megvetni a lábát, mivel nem talál a szakmájának megfelelő munkát vagy nem az ő igényeinek megfelelőt. Bízom benne, hogy nagyon hamar találdik erre a problémára megoldás. Nagyon szeretek itt élni és fontos számomra a megye és városom jövője. Ezért is esett a választásom erre a témára.

1. Hargita megye bemutatása, demográfiája

1.1 Földrajz, éghajlat

Hargita megye belső-Erdély keleti peremén, a Keleti-Kárpátok ölelésében fekszik. Kelet felé, a Keleti-Kárpátok vonulata, amelyet párhuzamosan követ a Görgényi-havasok és a Hargita vulkáni vonulata. A két vonulat között a Gyergyói, Felcsíki, Alcsíki medence sorakoznak egymás után, az egykori Csíkszék. A Hargita nyugati oldalán a Nagy-és Kis-Küküllő felső folyásán a korábbi Udvarhelyszék. Északra a mai Maros megye déli-délnyugati területével megegyező egykori Marosszék a határa, délen a mai Kovászna megye, a korábbi Háromszék a határa.

Területe 6639 négyzetkilométer, ahol 9 város, 58 község, valamint ezekhez tartozó falvak lakói találtak otthont. Az ország területének 2,8 százaléka. A terület több mint 60%-át hegyvidék alkotja.

A rendkívüli természeti szépségek mellett, mint a Szent Anna krátertő vagy a Mohos hegyi láp, a sok száz borvízforrása, illetve emberi értéktartalék mellett olyan gazdagságok, melyek a helyi öntudat és a legendás székely büszkeség máig tartó forrásai.

Éghajlatát tekintve a hegyközi medencében (Csíki, Gyergyói) jellemzően nagyon hideg a tél és viszonylag meleg, de igen rövid a nyár. A fagyos napok száma olykor a 160 napot is meghaladja egy évben, és nem ritka a májusi hó, vagy a júniusi talaji fagy.

Növény-és állatvilágban is igen gazdag, ám a Hargita vidéki klíma némileg mostohán bánik a természetet haszonnövényekkel. A viszonylag kevés napsütés miatt a zöldség- és gyümölcsfélék jó hányada más vidékről (szelídebb éghajlatú) kerül a piacokra. Viszont a burgonya hűségesen „kitart” a székely ember mellett, jó csereeszközként nem egyszer kiséget a szűkségből (Hargita Megye Tanácsa).

1.2 Hargita megye lakossága

A Hargita Megyei Statisztikai Igazgatóság közleménye szerint a megyében egyre hangsúlyosabban tetten érhető a népesség elöregedése. A 2021-es népszámlálás előzetes adatai alapján kiderült, hogy az átlagéletkor 41,7 év, míg a legutóbbi 2011-es népszámláláskor 39,8 év volt. A többi megyéhez képest Hargita megye viszonylag jól áll országos viszonylatban, hiszen a tizenharmadik legfiatalabbnak számít. A legfrissebb adatok szerint Hargita megye lakossága 291.950 főt tesz ki, ami 18.917-tel, azaz 6,09 százalékkal kisebb, mint amennyi a 2011-es népszámlálás idején volt (310.867). A vidéken élők aránya lényegesen nagyobb, mint a városon élőké, 59,3 százalékos, vagyis ez 173.196 főt jelent.

A megoszlás a következőképpen alakult a városi lakosok körében (1 táblázat): Csíkszeredában 34.484 lakos élt, amelyet Székelyudvarhely követett 31.335 lakossal. Ezek után következik Gyergyószentmiklós 15.884, Maroshévíz 12605 lakossal. Az utána következő városok, a lakosság létszáma szerint nem éri el tízezres lélekszámot. Ezek közt van Székelykeresztúr, Szentkeresztbánya, Balánbánya, Borszék és Tusnádfürdő.

	Városok	Állandó lakosság száma 2021-ben	Állandó lakosság száma 2011-ben	Különbség	Százalékarányos különbség
1	Csíkszereda	34484	38966	-4482	-11,50
2	Székelyudvarhely	31335	34257	-2922	-8,53
3	Gyergyószentmiklós	15884	18377	-2493	-13,57
4	Maroshévíz	12609	13929	-1320	-9,48
5	Székelykeresztúr	8797	9650	-853	-8,84
6	Szentegyháza	6468	6898	-430	-6,23
7	Balánbánya	5414	6115	-701	-11,46
8	Borszék	2391	2585	-194	-7,50
9	Tusnádfürdő	1372	1641	-269	-16,39

1. táblázat

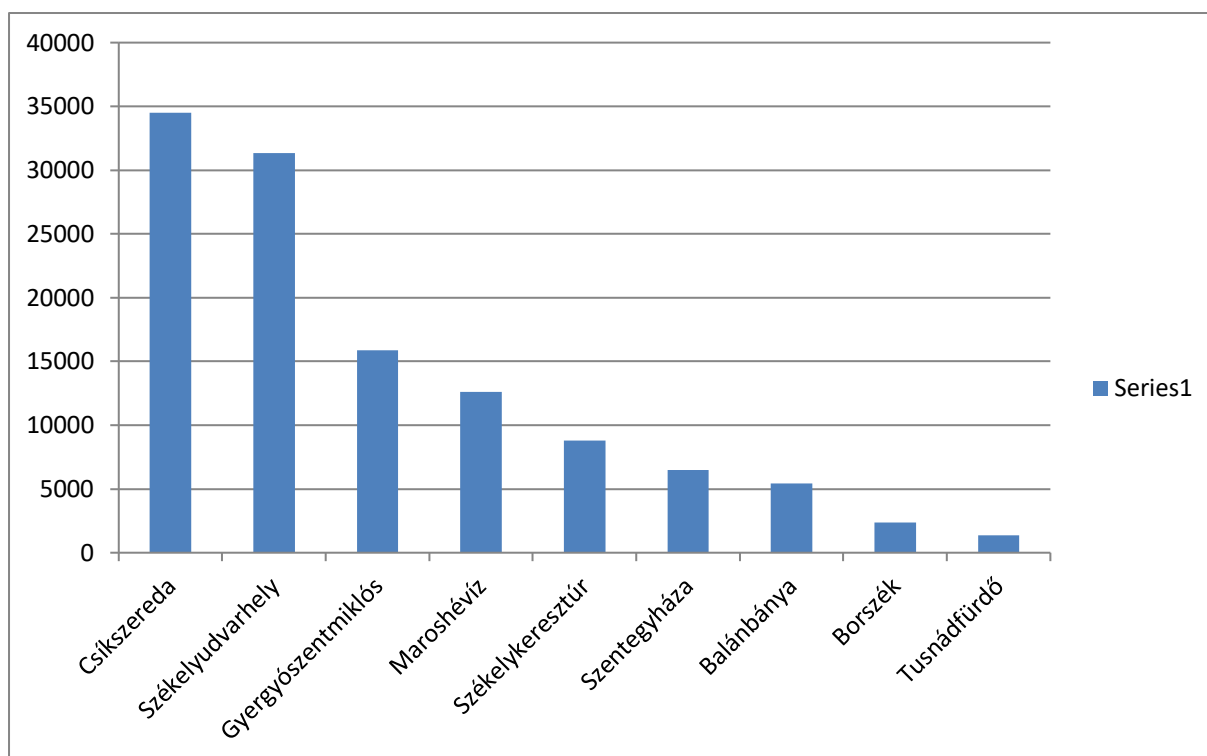
Hargita megye városainak lakosságáról, 2011-2021 különbséggel.

Forrás: Saját szerkesztés, Hargita Megyei Statisztikai Hivatal adatai alapján

A legfontosabb tényezők, amelyek befolyásolják a népességcsökkenést, az a természetes szaporulat és a népvándorlás, amely egy időben van jelen a fenti ábra szerinti vizsgált periódusban. Figyelembe véve a megye területét (6639 négyzetkilométer), a népsűrűség 43,97 lakos/négyzetkilométer, amely számottevően alacsonyabb az országos értéknél (84,4 lakos/négyzetkilométer). Ezen alacsony érték azzal magyarázható, hogy a megyében nincsen százezres lakost meghaladó város, valamint a lakosság nagy része vidéki környezetben lakik.

Nemzetiségi megoszlás szerint nincsen számottevő, százalékos változás a 2011-es adatokhoz viszonyítva, hiszen a megkérdezettek 85,66 százaléka vallotta magát magyarnak, 11,41 százalék románnak, 1,81 százalék romának, valamint 1,12 százalék más etnikumúnak.

A nemek szerinti eloszlást tekintve, az elmúlt húsz évben a megyében nem változott jelentős mértékben, nagyjából mindig fele-fele arányban oszlik meg.

1. ábra

Harghita megye lakosságának diagramos ábrázolása.

Forrás: Saját szerkesztés, a Harghita Megyei Statisztikai Hivatal adatai alapján

1.3 Népeség korcsoport szerinti megoszlása

A korcsoportok struktúrája és aránya jelentősen megváltozott az utóbbi 23 év során, a lakosság elöregedése, a gyerekek és fiatalok számának csökkenése révén. Az 1992-es adatokhoz képest a 0-14 éves gyerekek száma 36% csökkent a 2021-es adatokéval szemben, összehasonlítva a 60 év feletti népesség 28%-al való növekedésével. A 25-59 év közötti aktív lakosság pozitív mérleget mutat, amely azzal magyarázható, hogy az 1980-1990 év közti periódusban a születések száma magas volt, így az akkor született személyek képezik a jelenlegi aktív lakosságot. Azonban néhány éven belül a munkaképes korosztály csökkenésével kell számolni, ami komoly gazdasági és társadalmi kihívást jelent. Ez a jelenség azonban nem csak a megyére jellemző, hanem az egész országra és Európára is egyaránt. (Harghita Megyei Statisztikai Hivatal).

A megyében megfigyelhető és nemcsak, hogy egyre hangsúlyosabb a városról vidékre költözés jelensége. Így vannak olyan települések, ahol növekszik a lakosság. Kiemelkedően magas a növekedés aránya Csíkszentléleken, Fenyéden és Csíkpálfalván, ahol mindhárom település esetében több mint 20%-os a növekedés.

Sajnos vannak olyan települések is, amelyeken csökkent a népesség, köszönhetően a rendszerváltást megelőző időszaknak. Sok település esetében közbeléptek a növekedés alakulásába, mesterségesen felgyorsítva a „felvirágzást”, ami sikeresnek is ígérkezett, azonban a rendszerváltás után ezen települések hanyatlani kezdtek. A legkiemelkedőbb példa erre Balánbánya, amely egy bányász város volt. A rendszerváltást követő években fokozatosan hanyatlásnak indult, végül bezárták, ami a várost a gazdasági lepusztulás szélére kényszerítette.

Összegzésképpen elmondható, hogy Hargita megye sem kivétel az Európára is jellemző népességcsökkenés, sem pedig a népesség öregedését megjósoló folyamatok alól. (Hargita Megye Tanácsa, Elemző Csoport).

2. A munkaerőpiac

A munkaerőpiac a piacgazdaság egyik alkotóeleme, ahol az eladók (munkások, munkavállalók) és a vevők (munkaadók) között a munkaerő cseréje zajlik. Szerkezetileg, a klasszikus gazdasági teóriákban egyszerű és jól áttekinthető. Egyik oldalon van a munkavállaló, a másik oldalon a munkaadó szerepel, akik az őket összekapcsoló munkáról alkudoznak. Ha megegyeznek, írásba foglalt szerződést kötnek, ahol rögzítik az elvégzendő munka mennyiségét, valamint a cserében kialakult munkabért.

A munkaerő piacon belül két fontos kategóriába, kereslet-kínálat szabályai szerint rendeződik minden. A munkaerő-keresleten általában azt értjük, hogy a gazdaság szereplői egy meghatározott időszakban milyen létszámú és összetételű munkaerőt kíván alkalmazni. A munkaerő-kínálat esetében az adott nemzetgazdaság népességéből, mennyiségi, minőségi, strukturális összetevőiből kell kiindulni. Többek között demográfiai folyamatok, munkaerőforrás nagysága, a munkaképes népesség munkavállalási hajlandósága, a foglalkoztatottak, munkanélküliek nagysága.

Amikor a munkaadók ajánlatainak mennyisége és összetétele megegyezik a munkakeresők számával, vagyis a kínálat megegyezik a kereslettel, munkaerő piaci egyensúlyról beszélünk. Ez azt jelentené, hogy adott időszakban, adott bérszinten minden munkakereső el tudna helyezkedni és minden állás be lenne töltve. Ez az egyensúlyi helyzet azonban csak elméletben valósulhat meg.

A munkaerőpiac keresleti oldalán a vállalatok döntenek el, hogy mekkora munkaerő állományra van szükség. Vagyis szükséges-e a munkaerő állomány növelésére, vagy éppen munkaerő többlet van a szervezetben, amit leépítéssel, elbocsátásokkal kompenzál. A munkavállalók munkaerő piaci pozíciójáról elmondható, hogy viszonylag könnyen hozza juthatnak a szükséges munkaerőhöz, mivel elsődleges céljuk a szervezeti célok elérése, ami általában a profitmaximálás. Munkaerő állományát, úgy alakítja ki, hogy a leggazdaságosabb legyen a termék kereslete a munkabérek függvényében.

A munkaerőpiac kínálati oldalán azok a munkavállalók vannak, akik munkába szeretnének állni. Céljuk, hogy a munkaképességüket a lehető legkedvezőbb feltételekkel értékesítse. A kedvező feltétel, mindenkinek mást jelent. Fontossági feltétel sorrendben említhetjük a bérek nagyságát, mobilitási hajlandóságot, előléptetési lehetőséget, munkakörülményeket. A munkavállaló a munkáltatóval szemben hátrányban van, mivel a tőke a vevő, azaz a munkáltató kezében van.

A munkaerőpiac dinamikáját tekintve, folyamatosan, mozgásban lévő, változó piac. A teljes népesség, a munkaerőforrása, a munkaképes korú lakosságra és a nem munkaképes

korúakra oszlik. A munkaképes lakosságot az aktív munkaerő állomány, ide tartóznak a foglalkoztatottak és a munkakeresők, valamint az inaktív munkaerő állomány, azaz a tanulók és a nyugdíjasok alkotják.

Munkaerőforrásnak nevezzük az adott társadalmi-gazdasági munkakövetelményeknek megfelelő fizikai és szellemi képességekkel rendelkező népességet.

A munkaképes korú népességet többnyire az ország gazdasági fejlettsége határozza meg, hiszen az alacsony fejlettségű, kevesebb technikai színvonalú országokban általában alacsonyabb a munkaképesség alsó határa, a fejlettebb gazdasággal rendelkező országokban magasabb. (Dajnoki, 2015). A munkavállalási alsó korhatár megegyezik a kötelező oktatási szint utolsó korhatárával, amelyet törvény által határoznak meg. Az idősek foglalkoztatottságát a fejlett országokban valamelyest a nyugdíjkor határolja be. Ezt a korhatárt többnyire az egyén fizikai-, szellemi képessége függvényében kitolhatja. (Zsigmond&Szép, 1998).

A munkaerőpiac állapotának a meghatározásánál a következő hányadosokkal találkozhatunk:

$$\text{Gazdasági aktivitási ráta(\%)} = \frac{\text{Foglalkoztatottak és a munkanélküliek}}{\text{Össznépesség}}$$

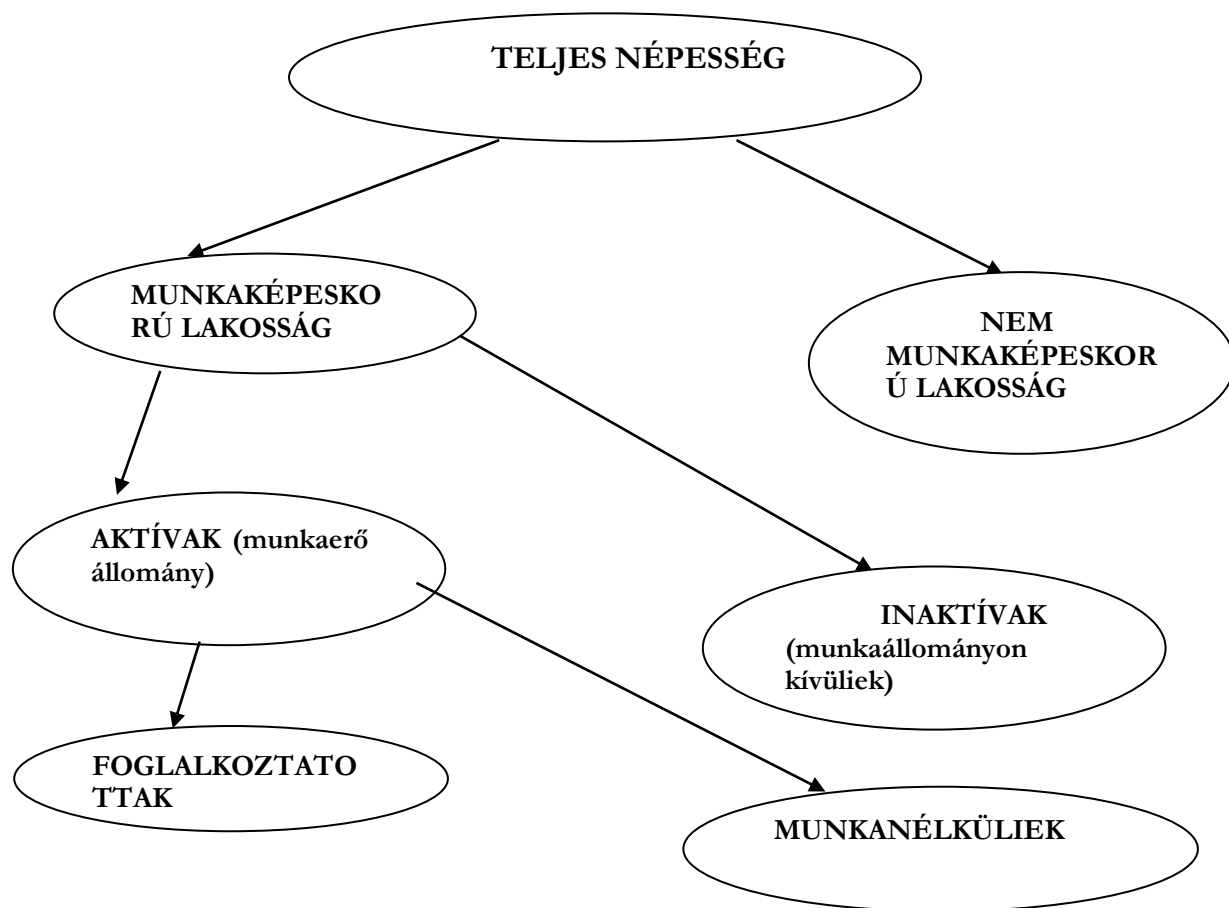
$$\text{Foglalkoztatási ráta (\%)} = \frac{\text{Foglalkoztatottak száma}}{\text{Össznépesség}}$$

$$\text{Munkanélküliségi ráta (\%)} = \frac{\text{Munkanélküliek száma}}{\text{Foglalkoztatottak és a munkanélküliek}}$$

2. ábra

A munkaerőpiac állapotának a meghatározása.

Forrás: Saját szerkesztés (Dajnoki 2015) alapján.

3. ábra

A népesség megoszlása

Forrás: Saját szerkesztés (Dajnoki 2015) alapján

3. Munkaerőpiac regionális felépítése

3.1 Románia munkaerőpiaca

A Nemzeti Statisztikai hivatal adatai szerint Romániában 2022-ben 63,4 százalékos volt a 15-64 éves korosztály foglalkoztatási rátája a harmadik negyedévben, ami 0,1 százalékpontos csökkenést jelent az előző negyedévhez képest. Az intézet adatai szerint 2022 harmadik negyedévében a foglalkozottak száma, 7,8 millió volt, a munkanélkülieké pedig 445 ezer. Az utóbbi az aktív lakosság 5,4 százalékát teszi ki. A munkanélküliségi ráta 0,1százalékponttal emelkedett a második negyedévhez képest.

A férfiak körében a foglalkoztatási ráta elérte a 71,6 százalékot, míg a nőknél nem haladta meg az 55 százalékot. Hasonló eltérések vannak a városi (69,3 százalék) valamint a falusi (56,4 százalék) foglalkoztatottsága között. A 15-24 éves korosztály körében a foglalkoztatottság nem éri el a 20 százalékot.

A Nemzeti Statisztikai Hivatal adataiból még kiderül, hogy Románia demográfiai folyamatait az utóbbi tíz évben az öregedés jellemzi. Innen kiderült, hogy a 0-29 éves közöttiek létszáma jelentősen kevesebb a 30-65 évesek létszámánál. A munkaerőpiac szempontjából nélkülözhetetlen korosztályokat vizsgálva láthatjuk, hogy a 40-54 között lévő korosztályok vannak nagyobb többségben. A 20-29 éves korosztály hiánya miatt, egyre kevesebb a termelésbe bevonható munkaerő utánpótlása. A demográfiai változások hatására fokozatosan csökken a munkaképes korúak létszáma.

Az emberi természet alapvető tulajdonsága, hogy a magasabb életszínvonalat, a jobb életkörülményeket keresi. Ennek érdekében a magasabb, fejlettebb életszínvonallal rendelkező országok elvonják a világ szegényebb övezeteiből a munkaképes korú népességet. Románia az utóbbi tíz évben az Európai Unió egyik legnagyobb migrációval rendelkező országává vált. Nagymértékben növekedett az országot elhagyók száma. Összehasonlítva két évszámot, például 2010-ben 7096-on telepedtek le más országokban, addig ez a szám 2019-re elérte a 26775-öt.

A romániai migráció okozójaként két tényező együttest említhetünk meg. Az egyik a toló (push) tényező, a szegénység, alacsony színvonal, munkahely hiánya problémákban nyilvánul meg. A másik a húzó (pull) tényező, amely a jóval magasabb fizetések, magasabb életszínvonal, több munkalehetőség, az egyéni szabadság lehetősége. A legfontosabb országok, ahol a romániaiak munkát szoktak vállalni, az Olaszország, Spanyolország, Németország, Ausztria. (Dr. Cornelia, 2017).

3.2. Hargita megye az országos gazdasági térben

Hargita megye pozícióját az országos gazdasági térben kétfajta megközelítés alapján vizsgálhatjuk: területi és gazdasági alapon. A megye relatív távolsága, az ország gazdasági erőcentrumaitól nyilvánvalóvá válik, ha területi alapon vizsgáljuk a kérdést. Ha gazdasági alapon, akkor elmondhatjuk, hogy Hargita megye vidékies jellegéből adódóan nem a gazdasági agglomerációk helye, ugyanakkor a gazdasági erőterektől való távolság miatt csupán csak a peremvidéken érvényesül. Itt nem csupán fizikai távolságot értünk, hanem inkább időbeni távolságot, amit a szállítási és közlekedési infrastruktúra fejlesztésével lehetne mérsékelni.

Azonban, ha figyelembe vesszük a sajátos tér- és település szerkezetét, kistáji elhelyezkedéseit akkor akár adottságként is megközelíthetjük a kérdést. A nagyfokú táji távolság, a fragmentált földrajzi tér, a helyi gazdaság működésében is kamatozhat, hisz erős helyi identitással rendelkező életképes helyi közösségeket rejt magában.

A megye városainak át kell értékelniük a környező vidékkel a gazdasági kapcsolatokat, hiszen a vidéki közösségek továbbra sem elhanyagolható gazdasági erőforrást képviselnek. Ez új szemléletet követel a városvezetések, a községek polgármesterei és a megye vezetés részéről. (Hargita Megye Tanácsa Középtávú Gazdaságfejlesztési Programja 2012-2020).

De annak ellenére, hogy Hargita megye jelentős erőforrás készlettel rendelkezik máig sem talált magára és részben ezzel is magyarázható, hogy a helyi vállalkozások többsége képtelen bekapcsolódni az országos gazdasági vérkeringésbe. Nem is beszélve a szocialista iparfejlesztés és a rendszerváltást követő gazdasági- és társadalmi máig tartó hatásait.

Azonban ebből a látszólag kedvezőtlen állapotból előnyt kell kovácsolni, mert a természet erőforrásaink még nincsenek kiszípolyozva, amelyeket a helyi vállalkozások termelnek ki. Ők biztosítják a közösség számára a munkahelyek zömét.

Hogy látni tudjuk Hargita megye gazdasági súlyának ábrázolását, mi sem lenne egyszerűbb mérés, mint a lakosságarányos GDP mérőszám. Mekkora a megyék bruttó hazai összterméke GDP (Lejben)? Ami az Országos Előrejelzési és Stratégiai Bizottság legfrissebb 2022-re vonatkozó adataiból kiderült Romániában a főváros és a hét leggazdagabb megye az ország gazdasági teljesítményének több mint a feléért felelős. A főváros 2022-es GDP-je 345,4 milliárd lej volt, ami a teljes román GDP közel 25%-a. Ami a jelentős magyar lakosságot számláló megyéket illeti, tágabban vett erdélyi régiót: Kolozs és Temes megye (64,6 milliárd lej), Brassó (48,9 milliárd lej), Bihar (33,1 milliárd lej). Szeben (30,3 milliárd lej), Maros (30,0 milliárd lej), Arad (29,4 milliárd lej). Máramaros (24,2 milliárd lej), Szatmár (17,5 milliárd lej). **Hargita (115,7**

milliárd lej), Beszterce-Naszód (14,1 milliárd lej), Szilágy (11,7 milliárd lej), Kovászna (10,8 milliárd lej).

	Hány %-ot tesz ki a GDP-ből	Egy főre jutó GDP euró/fő
Bukarest	24,74%	38350
Kolozs megye	5,19%	20610
Temes megye	4,65%	18523
Brassó megye	3,50%	17874
Bihar megye	2,37%	12139
Szeben megye	2,17%	15350
Maros megye	2,15%	11575
Arad megye	2,11%	14606
Máramaros	1,73%	10893
Szatmár megye	1,25%	10875
Hargita megye	1,12%	10747
Beszterve-Naszód	1,01%	10471
Szilágy megye	84,00%	11486
Kovászna megye	77,00%	11068

2. táblázat

Az erdélyi magyar megyék hozzáadott GDP-je 2022.

Forrás: Saját szerkesztés, az Országos Előrejelzési és Stratégiai Bizottság adatai alapján.

Az előrejelzési bizottság becslései szerint Romániában 14888 euró volt az egy főre jutó GDP 2022-ben.

A gazdasági fejlődés, a helyi kapacitások mellett, a helyi közösség javára a külső tőke hasznosítását is megkívánja. E tekintetben megjegyzendő, hogy a megyébe irányuló külföldi befektetések igencsak megcsappantak, a megyét elkerülik a befektetők. A Román Nemzeti Bank (BNR) adatai szerint 2021 végéig 96,821 milliárd euró érkezett az országba, külföldi befektetések formájában, addig ennek az összegnek a töredéke, 253 millió euró landolt Hargita megyében. Az, hogy a befektetőket nem érdekli Székelyföld ezen régiója, talán az egyik oka a Fejlesztési, Közmunkálatügyi és Közigazgatási Minisztérium hivatalos információi szerint, hogy míg az országban jelen pillanatban 104 ipari park működik, addig Hargita megyében egy sem.

Regionális összehasonlításban a mennyiségi mutatók alapján Hargita megye viszonylag gyenge gazdasági teljesítményről árulkodik. Ez a gyenge helyzet nem csupán a többi megyében tapasztalt nagyobb fokú gazdasági koncentráció és fejlettebb infrastruktúra eredménye, hanem a gazdaság szerkezeti sajátosságok és társadalmi tényezőkkel is összefügg. Ugyan a zárkózottabb

üzletmenet lassúbb fejlődést tesz lehetővé, de ellenállóbbá teheti a helyi gazdaságot a külső hatásokkal szemben.

Míg más, gyakran hasznosíthatatlan, értéktelennek vélt kapacitások gyakran felértékelődnek, addig a hagyományos erőforrások szerepe csökken. A megye esetében az iparág számára adott az erőforrásbázis és néhány gazdasági tevékenység esetében a hagyományokkal is találkozhatunk. Ez különösen fontos, hisz a tudás, mint termelési tényező szerepe számottevőbb, mint valaha. Mivel a tudás hordozója az ember, maga az egyik legfontosabb gazdasági erőforrás. Ezért Hargita megye legfontosabb erőforrásai közül is az embert tehetjük az első helyre. Elmondhatjuk jellemzőjeként, hogy mennyire hangsúlyos a helyi közösségek önszervező képessége, a helyi kultúra és identitás, tudásformák, a helyi mentalitás és a munkához való viszony.

Az ember, közösség, erőforrás összefüggésében, a társadalmi kapcsolatok intenzitása, a különböző közösségi mechanizmusok és a felhalmozott társadalmi tőke is óriási jelentőséggel bír. Fontos, hogy közösségeinket sűrű társadalmi kapcsolathálókat szövik át, és különösen falvainkban ma is megfigyelhető a kölcsönös egymásra figyelés. Pénzügyi erőforrások hiányában, a helyi közösség problémamegoldó képessége gyakran ennek is köszönhető.

Az ember után talán a második legfontosabb erőforrásként a természeti erőforrásokat említhetjük. A kiterjedt erdős és mezőgazdasági területeket, a felszíni és felszín alatti vizeket, a biodiverzitást valamint a természet és a kultúrtáj adottságait. Így bátran kijelenthetjük, hogy a föld jelenti a második legfontosabb erőforrást a megyében. Minderről, még az alábbiakban részletesebben írni fogok, a föld, mint inputtényező fejezetben.

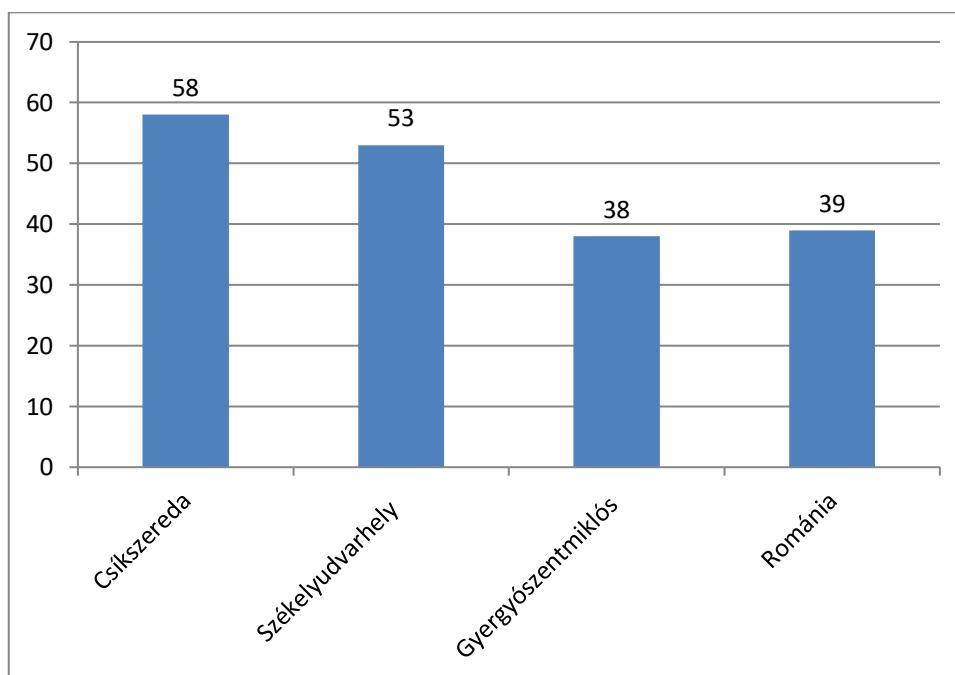
Gazdasági erőforrásként kiemelhetjük a helyi agrárhagyományt (agrár-élelmiszer ipar), faipari ismereteket és technológiát (faipar), megújuló energetikai kapacitást (megújuló energetikai ipar), valamint a vendéglátói lehetőségeket (vendéglátóipar).

A megyei termelés közel felét a szolgáltatás szektor adja, míg az ipar egyharmadát, a mezőgazdaság egytizedét és az építőipar 6,5 %-át. Azonban a foglalkoztatási szerkezet teljesen más képet mutat. Az agrárszektorban a lakosság egyharmada dolgozik, egynegyede az iparban, 5%-a az építőiparban és 38%-a a szolgáltatások szektorban.

Nagyon fontos megemlíteni a megye vállalkozásainak a kimagasló számát is, hiszen azok jelentik a gazdaságunk építőköveit. Ők azok, akik erőforrásainkat értékesítve hozzájárulnak a munkahelyek biztosításával a jólétünk alapjainak a megteremtéséhez. Az aktív cégek száma az utóbbi öt évben folyamatosan növekedett a megye területén. (Aktív cégek számát gazdasági szempontból, amelyik lezárta a gazdasági évet és az éves mérleget benyújtotta a pénzügyigazgatóságra.) A legtöbb működő cég Udvarhelyszéken található (3726). Amennyiben a

megye három legnagyobb városát vizsgáljuk az Erdélystat statisztikai adatok alapján, akkor elmondhatjuk, hogy 2019-ben Csíkszeredában 2270, Székelyudvarhelyen 1826, míg Gyergyószentmiklóson 704 aktív céget jegyeztek.

Az ezer lakosra jutó vállalkozások számát vizsgálva jól látható, hogy ez esetben Csíkszereda vezet a sort.

4. ábra

Ezer lakosra jutó aktív vállalkozások száma Harghita megye városaiban -2019

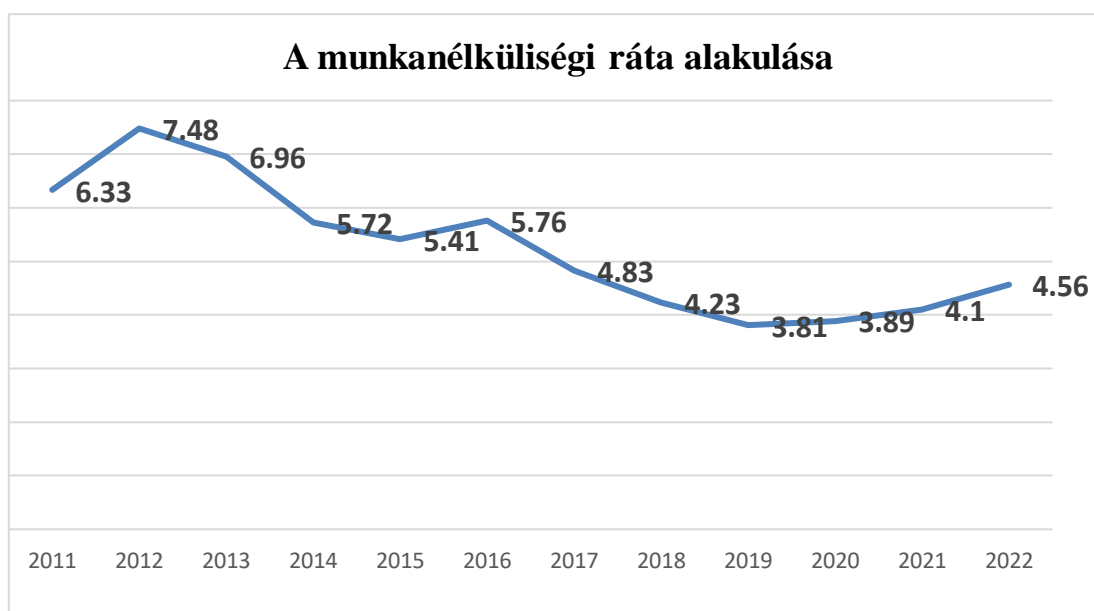
Forrás: Saját szerkesztés, a Nemzeti Statisztikai Hivatal adatai alapján.

Amennyiben a magánvállalkozásoknál alkalmazott személyek eloszlását vizsgáljuk a megyében, azt láthatjuk, hogy a reálgazdaságban dolgozó személyek 44%-a udvarhelyszéki, 32%-a csíkszéki és mindössze 24%-a gyergyószéki.

Ha a három legnagyobb várost hasonlítjuk össze, akkor az udvarhelyi dominanciája még erősebb. A három város magánszektorában dolgozó személyek közel fele a székelyudvarhelyi vállalatoknál dolgozik. (Erdelystat.ro)

3.3. Hargita megye munkanélkülisége

Összehasonlítva Hargita megyét Romániával, a következőket láthatjuk. A 2022-es év végén 5409 munkakereső szerepelt a Hargita Megyei Munkaerő-elhelyező Ügynökség adatbázisában, míg egy évvel korábban ez 770 személlyel kevesebb volt. A Munkaügyi és Szociális Védelmi Minisztérium 2022. októberi, legfrissebb statisztikai adatai szerint akkor Hargita megyében 4,43 százalék volt a regisztrált álláskeresők aránya. A Hargita Megyei Munkaerő-elhelyező Ügynökség tájékoztatása szerint 2022 januárjához képest, decemberre megnőtt a bejelentett munkanélküli személyek száma. Míg januárban 4842, addig decemberben 5409 személyt jelentett. A munkanélküliségi ráta így januárban 4,10, decemberben pedig 4,56 százalék volt.

5. ábra

Forrás: Saját szerkesztés, a Hargita Megyei Munkaerő-elhelyező Ügynökség adatai alapján.

Az ügynökség 2022. decemberi statisztikai adatai szerint a korosztály szerinti megoszlást tekintve a megyében a munkanélküliek száma a 40 és 49 év közötti személyek körében volt a legmagasabb, 27 százalék. Utánunk a 25 év alattiak, 14 százalékkal és végül a 30-39 év közöttiek, 23százalékkal. Statisztikák alapján a tavalyi év végén a legkevesebb munkanélküli a 25-29 éves személyek között volt, összesen 7 százalék, mivel valószínű, hogy ez a korosztály, aki a legkönnyebben el tud helyezkedni a munkaerőpiacon. A legtöbb munkakereső tehát 45 év feletti személyek között volt.

6.ábra

Forrás: Saját szerkesztés, a Hargita Megyei Munkaerő-elhelyező Ügynökség adatai alapján.

Az Ügynökség 2022-es adatai alapján kiderült, hogy Hargita megyében összesen 1825 pénzügyi támogatást írtak alá, ami magas szám, ahhoz képest, hogy 3581 személyt alkalmaztak. A legtöbb támogatást a 45 éven felüli és a 25 éven aluli személyekre kérték a munkaadók, akik igyekeznek azon személyeket alkalmazni, akik ebbe a korosztályba esnek.

Korcsoport	Összesen	Amelyből nő
Teljes	5244	2451
25 év felett	708	284
25-29 év között	354	135
30-39 év között	1229	580
40-49 év között	1390	738
50-55 év között	812	413
55 év felett	751	301

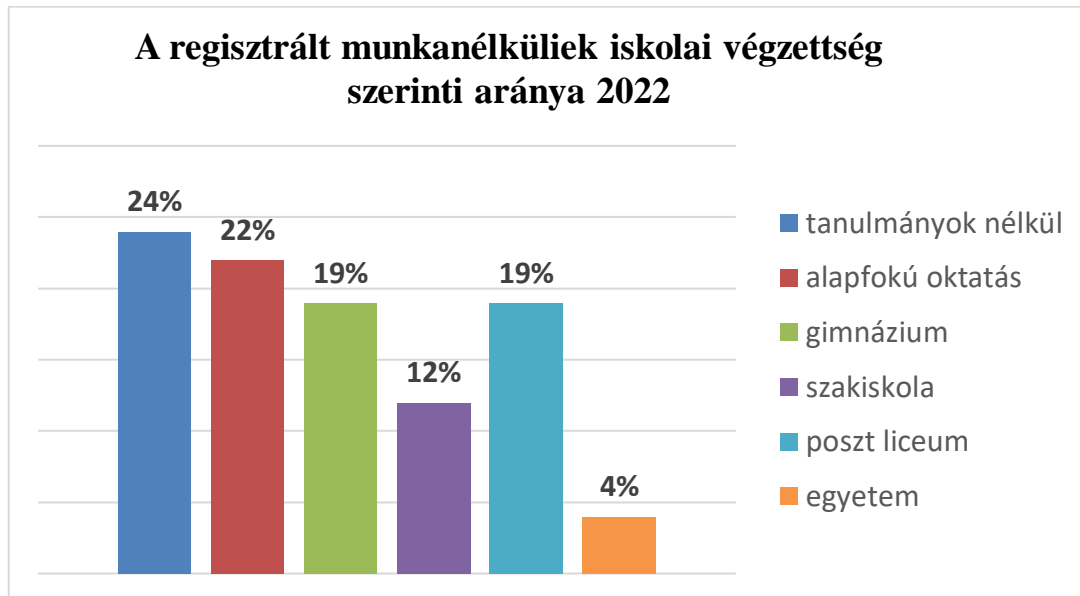
3. táblázat

Hargita megye munkanélküliek aránya korcsoport szerint

Forrás: Saját szerkesztés, a Hargita Megyei Munkaerő-elhelyező Ügynökség adatai alapján, 2022.

A Hargita Megyei Munkaerő-elhelyező Ügynökség nyilvántartásában szerepelt munkanélküliek aránya tanulmányok nélkül 1247 fő (24%), általános iskolai végzettséggel rendelkezők 1171 fő (22%), majd a középfokú iskolai végzettséggel rendelkező munkanélküliek 1025 fő (19%). A középiskolai és a posztliceális végzettséggel rendelkezők aránya 978 ember

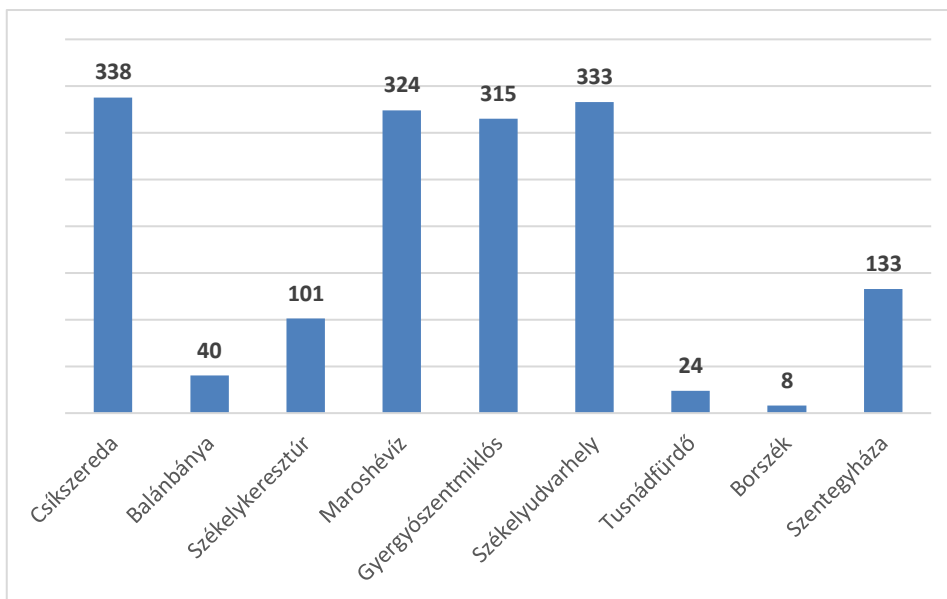
(19%). A regisztrált munkanélküliek közül a legkevesebb munkanélküli a szakkézettséggel rendelkezők közt volt 617 személy (12%), illetve a felsőfokú végzettséggel 206 fő (4%).

7. ábra

Forrás: Saját szerkesztés, a Hargita Megyei Munkaerő-elhelyező Ügynökség adatai alapján.

A Hargita megyei munkaerőpiacon 2022-ben a legtöbb betöltetlen munkahely a szakképzetlen segéd munkások terén volt, építkezésben. A munkaerő-elhelyező ügynökség adatai szerint a munkanélküliek között kimagasló azoknak a száma, akiknek nincsen diplomájuk az általános iskola elvégzéséről. A legkevesebb munkakereső a posztliceumot vagy egyetemet végzettek között van, 4 százalék.

8. ábra

A munkanélküliek száma városi szinten. Forrás: Saját szerkesztés, a Hargita Megyei Munkaerő-elhelyező Ügynökség adatai alapján 2022.

9. ábra

A munkanélküliek száma vidéki környezetben. Forrás: Saját szerkesztés, a Hargita Megyei Munkaerő-elhelyező Ügynökség adatai alapján.

Elmondható tehát, hogy Hargita megyében a nem támogatott munkanélküliek legnagyobb létszáma vidékről származik és többnyire alacsony végzettséggel rendelkeznek, akik szociális segélyből élnek. Ami pedig a helyiségek szerinti megoszlást illeti, a vidéken élő munkanélküliek átlagosan 70%-ot, míg a városi munkanélküliek 30%-ot tesznek ki. Ez egyrészt köszönhető annak, hogy városon inkább találnak helységen belül munkahelyet, mint a vidéken élők. A városon élőknek nem szükséges ingázást vállalniuk, valamint a képzési- és fejlesztési lehetőségek is jóval magasabbak a vidéken élőkhez viszonyítva.

4. Gazdaságtípusok és folyamatok Románia és Hargita megye mezőgazdaságában

4.1. Gazdaság típusok és a gazdálkodás változása a rendszerváltás utáni Romániában

A mezőgazdaság létfontosságú tevékenység, melynek fontos szerepe van a lakosság élelmezésbiztonságában. Nagy hatást gyakorol a regionális és helyi ökoszisztémákra és minden ország gazdasági fejlődésének az eszköze. A gazdasági növekedés a nemzetgazdálkodási ágazatok hatékonyságától és teljesítményétől függ. Az agrár szektor szerepe, teljesítménye nagymértékben függ a felhasznált inputtényezők minőségétől, mennyiségétől és az outputtól is. (Kovács 2010).

Románia adottságait és erőforrásait tekintve egyaránt megfelel a növénytermesztésre és az állattenyésztésre, azonban az agrárium teljesítménye nagyon alacsony a többi EU-s országhoz viszonyítva. Romániában a mezőgazdaság mindig meghatározó szereppel bírt és nagy jelentőséggel bír a foglalkoztatásban is. A romániai mezőgazdaság számottevő változásokon ment keresztül, úgy mint a rendszerváltás, privatizáció, változó jogi keretek majd az Európai Unióhoz való csatlakozás hatásai (Dajnoki 2020). A csatlakozást követően Románia nem tudta felvenni a versenyt a tagországokkal, a korszerűtlen technológiai, az alacsony szervezettség, a nem megfelelő szaktudás tényezők hatására. Másrészt a romániai agráriumnak szembe kell néznie a mezőgazdaság globális problémáival, mint a népesség növekedés, szűkösen rendelkezésre álló erőforrások, klímaváltozás kérdése, változó fogyasztású szerkezet.

Annak ellenére, hogy Románia magas mezőgazdasági potenciállal rendelkezik, mégis nagyon alacsony a befektetési hajlandóság ezen ágazatba. Mégis nagy húzó erő a román nemzetgazdaságban, hiszen megközelítőleg 3,5 millió kisgazdaság működik, amelyek a gazdaságok 90 százalékát teszik ki. Romániában a 2018-as adatok szerint a mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat a GDP termeléshez 6%-al járult hozzá, amíg az Európai Unióban 1,7%-al (Radu 2018).

Az 1989-es évekig a mezőgazdasági ágazat egy lendületesen fejlődő ágazatnak számított és nagymértékben hozzájárult a GDP termelődéséhez is. A rendszerváltás után azonban a korszerűtlen technológia, a rendszerváltás okozta nehézségek, új társadalmi, jogi és politikai hatások következtében a mezőgazdaság aránya csökkent az ország gazdasági teljesítményéhez. A romániai mezőgazdasági teljesítményi romlásához még hozzájárult azon alapvető mezőgazdasági alappillérek megszűnése, amelyek megalapozták a mezőgazdaság fejlődését és hatékonyságát. Ilyen alappillérek voltak, mint a mezőgazdasági szövetkezetek, állami mezőgazdasági vállalkozások.

A következő meghatározó mérföldkő a romániai agrárium helyzetében az Európai Unióhoz való csatlakozás volt, amely egy teljesen új és szokatlan gazdasági, jogi, piaci átalakulást jelentett az agrárium számára. Az 1989-es tapasztalatoknak, koncepcióknak köszönhetően meghatározó szerepe volt a gazdák mentalitásában, hiszen ennek tekintetében nehezen tudták befogadni a szabadpiac nézőpontját és annak működését. A mezőgazdasági vállalkozások jogi formájának választása esetében az idősebb korosztálynál most is beazonosítható egyfajta félelem a szövetkezetek hallatán. A romániai agráriumot az Európai Unióhoz való csatlakozás felkészületlenül érte, hiszen a megváltozott piaci viszonyok a mezőgazdaság és az élelmiszeripari termelés nagymértékű visszaesését eredményezte. A földprivatizációs folyamatok eredményeként létrejövő áruterelés helyett olyan önálló kisgazdaságok létre jötte a jellemző, amelyek a család megélhetését segítő tevékenységet szolgálja. A csatlakozási utáni években a romániai mezőgazdasági szereplőknek az elsődleges problémát a verseny jelentette, mivel komoly nehézséget jelentett a régi tagállamok mezőgazdasági termelőivel felvenni a versenyt a tőke hiány miatt. Az állattenyésztés és növénytermesztés tekintetében kijelenthető, hogy az Európai Unióhoz való csatlakozást követően a romániai állati és növényi eredetű élelmiszerek aránya a lakossági fogyasztásban jelentősen csökkent, kivételük viszont nem nőtt. Ugyanakkor Románia helyzetét gyengítette, a csatlakozás után kibontakozott gazdasági válság is.

A válságot követően, 2010 után Románia mezőgazdasági outputja folyamatosan növekedni kezdett, köszönhetően annak, hogy javult a mezőgazdasági termelékenység. Ösztönző szerepe volt annak is, hogy a csatlakozást követően, az új támogatási rendszer keretén belül, a terület alapú támogatások által a gazdák az egy hektárnál nagyobb megművel parcellákra pénzügyi támogatásban részesültek. Ez által olyan földterületek is bekerült a termelés körforgásába, amelyek azelőtt nem voltak használva illetve megművelve. Elmondható tehát, hogy a csatlakozás utáni nyolc évben a nagyobb, de a közepes gazdaságok esetében is jelentős növekedés ment végbe.

Az Eurostat statisztikai hivatal adatai szerint 2021-ben a romániai mezőgazdasági ágazat 21 milliárd eurót termelt meg, ami az Európai Unió mezőgazdasági termelésének a 4,6 százaléka. Ebből is látható, hogy Románia magas mezőgazdasági potenciállal rendelkezik, inputtényezőinek tekintetében a hetedik helyen szerepel az Európai Unió szintjén. (European Commission, 2013).

4.2. A föld, mint inputtényező

A mezőgazdasági tényezők közül alapvető jelentőséggel bír a föld. Románia mezőgazdasági területe 14 millió hektár, amely az egész Románia területének 58,77 %-a. Az Eurostat adatai alapján a romániai gazdaságoknak a 92 %-ának a mezőgazdasági területe nem haladja meg az 5 hektárt, csupán 0,5%-a rendelkezik 50 hektárnál nagyobb mezőgazdasági

földterülettel. Az egy lakosra eső mezőgazdasági terület nagysága Romániában 0,43 hektár, amely a kelet-közép európai országok közül csupán Lengyelország előz meg. (World Bank, 2016).

Romániában a talaj termőképessége alapján, a mezőgazdasági területeket öt különböző kategóriába sorolják. A szántóterületek többsége az országban a 2-es és a 3-as kategóriába sorolható, amely a mezőgazdasági területek mintegy 64%-át teszik ki. Az 1-se kategóriába, amely a legkiválóbb termőképességű a teljes szántóföldek 8,77%-át adják. A 3-5-ös kategóriába sorolhatók a legelők és kaszálók, 2-4-esbe a szőlősök, míg a gyümölcsösök esetében a területek nagy része szintén a 3-5-ös kategóriába sorolható.

Művelési ágak a szántó, legelő, kert, szőlős, gyümölcsös, erdő, halastó, rét, művelés alól kivett terület.

A megye talajminőségét tekintve, a földrajzi-fizikai pedogenetikus talajformáló tényezők változékony talajtípusok létrejöttét eredményezték. Hegyvidéken elterjedt a barna erdőtalaj és a savas barna talaj, melyek a vulkáni kőzetből, kristályos kőzetből, valamint a homokkő kőzetrétegéből alakultak ki. Ezekben az övezetekben alakultak ki, jó feltételek közt a fenyőerdők, míg az alacsonyabb magasságokban a vegyes (bükk és fenyő) erdők.

A dombvidékre és a medencére az agyagos talajok és kevesebb mértékben a litomorfikus talajok a jellemzőek. (Hargita Megye Agrárfejlesztési Stratégiája)

Ha a földet, mint erőforrást említjük, akkor meg kell említenünk az erdőt és a felszíni-és a felszín alatti vízhálózatot is. Megyénkben az egy lakosra eső erdős terület 0,7, ha szemben a 0,29 ha országos értékkel valamint az európai átlaggal, ami 0,30 ha. A kitermelt faanyag mennyisége 1 millió m³ körüli, aminek 70-80%-a fenyőféle. Ezen kitermelt faanyagmennyiség 25%-a fahulladék, ami évente 450 ezer MWh fűtőértéket jelent.

Ami a megye vízhálózatát illeti, nagyon gazdag vízhálózat szövi át, köztük a Maros, Olt és a Szeret. A folyók és a patakok elméleti energiateljesítmény potenciálja eléri a 45 MW teljesítményt. Hargita megye teljes energia teljesítmény igénye 30-80MW között ingadozik. Említést érdemel még a megye földalatti víztartalékai, amelyek a lakosság ivó víz ellátását biztosítják, és amely ipari céllal egyaránt felhasználásra kerül. A megye területén közel ezerre tehető a különböző ásványi anyagokban gazdag borvízforrások száma. (Hargita Megye Tanácsa Középtávú Gazdaságfejlesztési Programja 2012-2020)

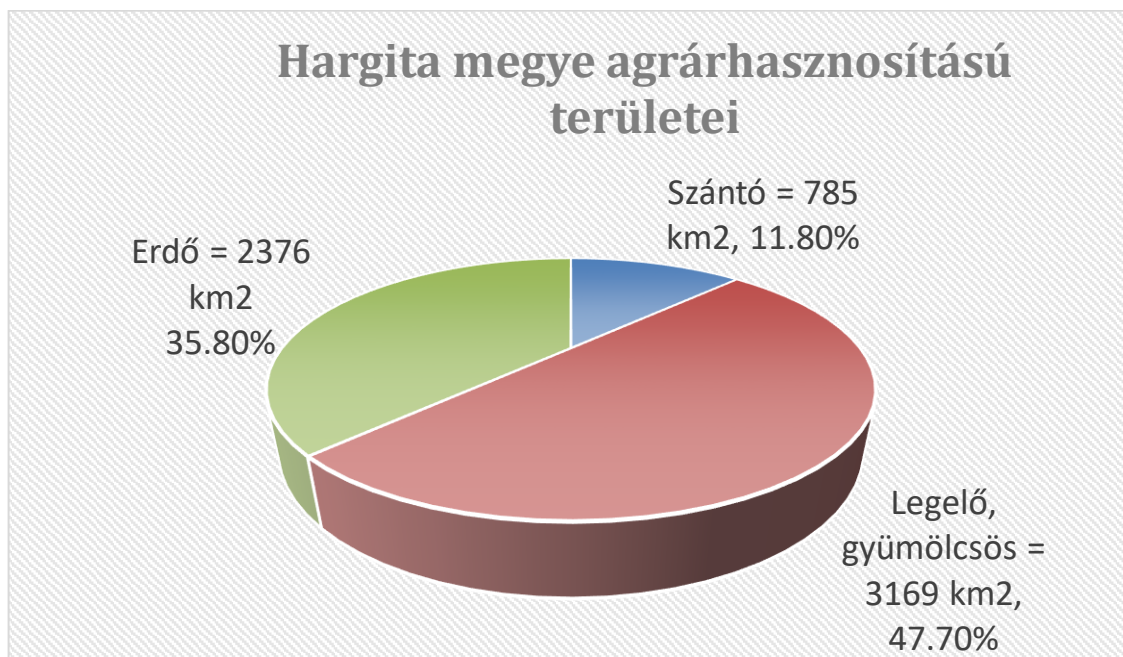
A 90-es években a volt földtulajdonosok visszakapták földjeik jelentős hányadát. Csak a nagy összefüggő erdőterületek, a természetvédelmi területek és a volt állami gazdaságok földjeinek egy része maradt állami tulajdonban.

4.3. Az agrárszektor Hargita megyei gazdaságban betöltött szerepe

A makro-gazdasági és makro-társadalmifolyamatok alapvetően az országos trendeknek megfelelő változásokat eredményeztek Hargita megyében is. A mezőgazdaság, foglalkoztatásban betöltött szerepe a 90-es évek elejétől a 2000-ig folyamatosan nőtt. 2000-ben meghaladja az országos átlagot.

Amennyiben vesszük a rendszerváltás utáni évek állapotához a különböző hasznosítású agrárterületek alakulását, megfigyelhető, hogy jelentős visszaesés 2002-től figyelhető meg. Gyümölcsösként és szőlősként hasznosított területek mérete több mint 50%-al csökkent, ami a szőlősök esetében 72 hektárról 35 hektárra való zuhanást jelent. A gyümölcsök esetében 1540 hektárról 762 hektárra való zuhanást. Ezen időszakban a megművelt szántóföldek mérete több mint 1000 hektárral, a kaszálók 1250 hektárral valamint a legelők területe 6800 hektárral csökkent. A visszaesés mögött piaci és nem piaci magyarázatok egyaránt fellelhetők.

Hargita megye összterülete 6639 négyzetkilométer, az ország teljes területének 2,8%-a. Mezőgazdasági területe az országos agrárhasznosítású terület 2,7 százalékát teszik ki, amely közel 400.000 hektár, ebből szántó 785 négyzetkilométer, a megye területének 11,8%-a. Egyéb mezőgazdasági terület,(pl. legelő, gyümölcsös) 3169 négyzetkilométer, 47,7%, valamint erdő 2376 négyzetkilométer a megye területének 35,8 %-a, a Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Minisztérium, az INS Tempo-online adatbázisa szerint. A statisztikai adatok értelmében az agrárterületek 97,16%-a van magántulajdonban.

10. ábra

Forrás: Saját szerkesztés, a Tempo-online adatbázisa szerint.

A korábban állami tulajdonban lévő földek magántulajdonba kerülésével a helyi közösségeket a kollektivizálás előtti termelési modellek irányába mozdította el. Ez a termelési modell Hargita megyében a kisparcellás, önellátásra berendezkedett családi gazdaságokban történő elterjedését jelentette. Az Európai Unió összehasonlításában a megye gazdaságok üzemmérete rendkívül alacsony. Szaktudás és innováció helyett a generációról-generációra hagyományozott közösségi tudás a termelés jellemzője. A Megyei Közpénzügy Hivatal statisztikai adatai alapján a mezőgazdaságra szakosodott vállalkozások aránya 2008-ban 2-3% értéket mutatott, míg foglalkoztatásban 3% körüli értéket mutatott, ami nem számottevő a megye gazdaságában.

Hargita megye sajnos csapdahelyzetben volt és van, ami az agrártermelést illeti, köszönhetően a megyére jellemző tér- és gazdaságszerkezetnek, hiszen magán viseli az alapvetően rurális térség jellemzőit. Itt gondolunk a nagyvárosok hiányára, elnéptelenedésre, alacsony népsűrűsége, hegyvidéki térsége, elöregedésre, stb. Mivel a községekben, falvakban szinte teljességgel hiányzik az ipar, az agráriumtól való függés az országos átlagnál számottevőbb, így az ilyen térségek fejlesztése önmagában is kihívás. A földrajzi tényezőknek köszönhetően a mezőgazdasági területek szerkezete, a földek termőképessége jóval kedvezőtlenebb a romániai átlagnál. Amíg az ország mezőgazdasági területeinek 64%-át szántóként művelik meg addig a megyében ez az arány 23% csupán. Bár az országos átlagnál a kaszálóként és legelőként hasznosított területek nagyobb arányban vannak jelen, ezek háromnegyede a megyében 4-es, 5-ös kategóriába sorolható. A szántóterületek esetében az 1-es kategória 0%, a 2-es kategóriába is csupán 2,5% tartozik. Így a földek termőképessége, egyéb termelési tényezők mellett az egy hektárra eső átlaghozamot is befolyásolja. A legelőként és kaszálóként hasznosított területek vannak nagyobb arányban jelen az országos átlagnál. Az egy hektárra eső átlaghozamot a földek alacsony termőképessége, valamint egyéb termelési tényezők is befolyásolják. (Hargita Megye Agrárfejlesztési Stratégiája).

Hargita megye területének 59,6%-át képezi a mezőgazdasági terület, amelyből megközelítőleg 20%-a szántófelület (7453 hektár), 92,4%-a vidéki környezethez sorolható. A legnagyobb szántóterületekkel a következő községek rendelkeznek: Homoródszentmárton (5,03%, 3591 hektár), Siménfalva (4,17%, 3274 hektár), Etéd (3,96%, 3110 hektár), és Gyergyóalfalu (3,6%, 2825 hektár).

A megye legnagyobb természeti erőforrását a legelők és kaszálók képezik, összesen 316.124 hektár, amely a mezőgazdasági területek 80%-át teszik ki. A legnagyobb legelővel és

kaszálókkal a következő települések rendelkeznek: Kászonaltíz (4,65%, 14712 hektár), Gyergyóalfalu, (3,55%, 11228 hektár), Gyimesközéplek (2,87%, 9098 hektár), Bélbör (2,82%, 8923 hektár).

A tulajdonjogmód szerint, a földalapot képező területek tulajdoni formája Hargita megyében a következő: 586.386 hektár magántulajdonban van, 88,3%. A szántóterületek 95% képez magántulajdont, míg a kaszálók és legelők ezen aránya 95%. Az erdős területek tekintetében, a tulajdonjog közel fele (47%) közbirtokossági, a többi magánszemélyek, helyi önkormányzatok, egyházak és az állam tulajdonában van. (Hargita Megye Általános Fejlesztési Stratégia).

Gabonatermesztésre alkalmas területek a megyében elsősorban a csíki medencében található, a kukorica a Székelykeresztúr környéki melegebb klímájú környéket kedveli, míg a gyergyói és a csíki medence a burgonyának kedvez a sikeres termesztésben. A burgonyatermesztés a szántóföldi termesztés közel egyharmadát teszi ki, de a megye vetésszerkezetére jellemző a búza, a rozs és a krumpli dominanciája. A burgonyából a legjelentősebb mennyiséget települési bontásban az alsíki (Csíkszentkirály, Csíkszentmárton, Csíkszentsimon, stb.), illetve a gyergyói község (Gyergyóditró, Gyergyóújfalu) állítják elő. Gyümölcsstermesztés szempontjából a megye településeinek sorában első helyen Farkaslaka község, míg második helyen Korond áll. A klimatikus, földrajzi viszonyoknak köszönhetően a hegyvidéki települések tudhatják magukénak a legkedvezőtlenebb helyezést (Borszék, Tusnádfürdő stb.).

A domborzati viszonyoknak köszönhetően a megyében az állattarás számára kedvezőbbek a feltételek, amit bizonyítja a jelenlegi művelési szerkezet is. Ha azonban a statisztikai adatokat nézzük alapul, akkor elmondhatjuk, hogy az állattartás esetében is az elmúlt időszakot tekintve az országos tendenciák érvényesülnek.

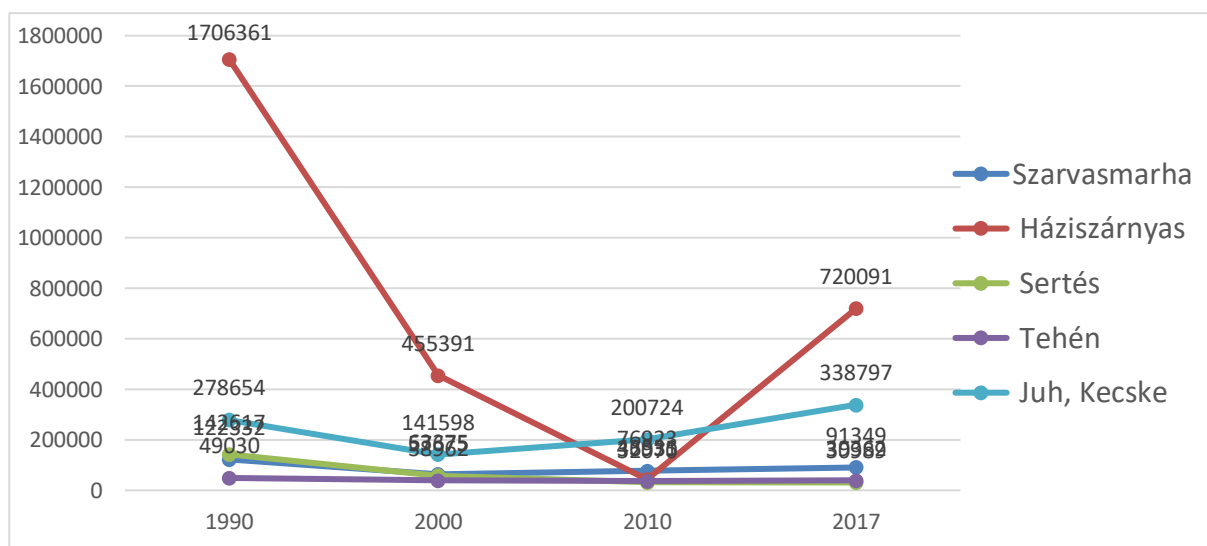
A megyében a jellemző állatok közé tartozik a juh, a sertés, a szarvasmarha, ló. A Megyei Mezőgazdasági Igazgatóság kimutatást készített az állatállományról az 1990-es évektől, amelyből kiderül, hogy a gazdák az állatok tartását részesítik előnyben, hiszen bőséges táplálékforrást jelentenek a megyében található mezőgazdasági területek. Ebből a kimutatásból az is kiderül, hogy az 1990-es évek óta a sertés állomány jelentősen csökkent, hiszen majdnem ötször kevesebb disznót tartanak a gazdák, mint akkor. A háziszárnyasok létszáma is lecsökkent. Az állatállomány csökkenés ellenére 2000 után, de különösen 2007-től a szarvasmarhák száma növekedni kezdett, megközelítve az 1990-es csúcst. Megduplázódott az egyedenkénti tejhozam is az állományfejlesztéseknek köszönhetően, azonban az olcsó import tej és a tejkvóták eltörlése miatt, 20-30 százalékkal csökkent a helyben megtermelt tej felvásárlási ára. A leglátványosabb fejlődés a

kecske- és juhállomány esetében tapasztalható, hiszen a kimutatásból kiderül, hogy ez az érték meghaladta az 1990-es értéket.

Év	Összes szarvasmarha	Tehén	Juh, Kecske	Sertés	Háziszárnyas
1990	122332	49030	278654	142617	1706361
2000	63375	38962	141598	57675	455391
2010	76923	36935	200724	32070	43531
2017	91349	39362	338797	30989	720091

4. táblázat

A haszonállat állomány alakulása Hargita megyében. Forrás: Saját szerkesztés, A Megyei Mezőgazdasági Igazgatóság jelentése az állatállomány alakulásáról.

(11. ábra)

Forrás: Saját szerkesztés, A Megyei Mezőgazdasági Igazgatóság jelentése az állatállomány alakulásáról.

A méhcsaládok mai létszáma majdnem azonos az 1990-ben regisztrált létszámmal, azaz a számuk 15.000 körül mozog.

4.4. Munkaerő a mezőgazdaságban

A mezőgazdaságban az emberi erőforrásnak mindig meghatározó szerepe volt, mint a termelés egyik inputtényezőjének, hiszen olyan jelleggel bíró erőforrás, melynek véges a munkaerőpiacon lévő kínálata. Megújulni, tanulni képes. A mezőgazdaság az egyik olyan ágazat a humán munkaerő keresletet tekintve, amely esetében magas a kereslet. Ugyanis az állattenyésztésben, a növénytermesztésben az emberi erőforrás jelenti az egyik alapvető fontos inputtényezőt. A humán erőforrás tulajdonképpen nem más, mint az emberi erőforrásokkal való gazdálkodás. Ugyanakkor a termelőerők legfontosabb eleme, hiszen ő hozza működésbe a többi termelő eszközt.

A mezőgazdasági munka sajátosságai:

- A munkás általában a szabadban, az időjárás viszonyosságoknak kitéve végzi a munkáját, ezért a munkateljesítménye is változó. Ezért nagyon fontos, hogy a munkakörülményeket folyamatosan javítani kell.

- Mivel a munka nagy területen folyik, állandó helyváltoztatással jár. A munkás szállítása, étkeztetése, ellenőrzése problémákba ütközhet.

- Az elvégezendő munka minősége, mennyisége, illetve eredménye között csak közvetett a kapcsolat. Az eredmény csak később látható, így a munkás a munkateljesítményét a minőség rovására is növelni tudja.

Napjainkban azonban átértékelődik az emberi erőforrás jelentősége, hiszen kihívást jelent a megfelelő szaktudással rendelkező munkaerő megtalálása a mezőgazdasági vállalkozók számára. Képzettséggel rendelkező szakemberre pedig szinte mindenütt igény lenne. Megfelelő szakértelem és tudás hiánya beazonosítható a legtöbb gazda esetében is, hiszen többnyire csak gyakorlati tudással rendelkeznek. Alap vagy felsőfokú mezőgazdasági végzettséggel csupán 7%-uk rendelkezik. Romániában, főleg az agrárium ágazatában, sajnos a munkabérek nem volt és jelenleg sem versenyképesek más uniós tagállamok munkabérével, jövedelmével. (Radu, 2018)

Az agrotechnológia fejlődésével a mezőgazdasági élőmunka igénye némileg csökkent, azonban a fenntartáshoz szükség lenne a képzettebb munkaerőre.

A globalizáció, a modern társadalmi-gazdasági folyamatok sem voltak kedvező hatással, a mezőgazdasági munkaerő tekintetében, hiszen a jobb megélhetési körülményeket keresve sokan költöznek városra. Mivel a városi környezetbe vándorlás inkább a fiatal korosztályt érinti leginkább, az idősebb korosztály részaránya egyre nagyobb. Így a mezőgazdaságban csökkenő munkaerő mellett elöregedési tendencia is megfigyelhető. Mint minden egyéb területen ez is komoly kihívások elé állítja a jövő mezőgazdaságát. Gyakorlatilag nincs az agráriumnak olyan

szegmense, amely ne küzdene a munkaerőhiánnyal. Állandó foglalkoztatottsággal nagyrészt az állattenyésztésben találkozunk, növénytermesztésben, kertészetekben pedig a szezonális munkák a jellemzők.

Ha megnézzük a Hargita megyei mezőgazdaságot, akkor láthatjuk, hogy az egyik jellemzője az önellátásra való termelés. A kedvezőtlen művelési adottságú hegyvidéki területen a szétaprózott birtok struktúra a jellemző, ahol a háztáji és kisüzemi állattartó gazdaságok szerepe a jelentős. Mivel a nagyobb termelők száma nagyon csekély, csak a gazdaságokkal kialakított szoros kapcsolaton, termelő szerveződésekben jöhet létre a terjeszkedés. Így a különböző mezőgazdasági tevékenységekkel összhangban számos területen jöttek létre szerveződések, a felmerülő gondok megoldására, magasabb minőség szakmai támogatására, illetve a feldolgozás és értékesítés közös megszervezésére. Többek között ezen szervezetek alakultak meg:

- Hagyományos Húsfeldolgozók Érdekvédelmi Egyesülete, melynek a fő célja a hagyományos receptek alapján készült hústermékek előállításának.
- Hagyományos Péktermékek Előállítók Érdekvédelmi Egyesülete
- Székely Konyha Egyesület, amely gazdák, gazdaasszonyok hoztak létre, akik hagyományos módon készítenek savanyúságot, szörpöt, befőttet, dzsemet.
- Székely gyümölcs –Udvarhelyszéki Gyümölcsstermesztők és –feldolgozók Egyesülete, amely olyan gazdáknak segít, amelyek a gyümölcsstermesztésen, feldolgozáson és értékesítésen kívül nincs más kereseti lehetőségük.
- Hargita Megyei Méhész Egyesület, ahol a méhészek száma 800 fő, akik rendszeresen részt vesznek a hagyományos termékvásárokon, kiállításokon.
- Hargita Megyei Juhtartó Gazdák Szövetsége, amely feladatául tűzte ki az állatállomány számba vételét fajtánként, valamint a gazdák támogatását.
- Hargita Megye Szarvasmarha tenyésztők Egyesülete, amely főbb célkitűzései a következők: fajtafeljavítás irányítása, szaporító anyagok biztosítása, szarvasmarhák törzskönyvezése, termékértékesítés, kiállítások szervezése.
- Közbirtokosságok, amely azzal a céllal alakult, hogy az erdőgazdálkodás ésszerű megtervezése, megvalósítása legyen szem előtt.

Ami a Hargita megyei mezőgazdasági vállalkozásokat illeti, a megyében bejegyzett 8000 vállalkozásból csupán 3,2%-át teszi ki, azaz 279 cég foglalkozik mezőgazdasági vagy halászati tevékenységgel. Ezen cégeknek több mint 87%-a mikro vállalkozás, 10 főt vagy az alatti a foglalkoztatottak száma. 12%-uk kisvállalkozás, ahol 10-50 fő a foglalkoztatottak száma. Mindössze egy középvállalkozás működik a megyei agrárszektorban. Az egyetlen mezőgazdasági

egység, amely 250 munkásnál többet foglalkoztató, ez azonban nem magán vállalkozás formában működik.

Összességében az láthatjuk, hogy a mezőgazdaságban tevékenykedők többsége szezonálisan vagy önellátás céljából tevékenykedik a mezőgazdaságban. A gyenge vagy közepes termő talajok minősége, a fiatal korosztály elfordulása a tradicionális gazdálkodástól, akik más ágazatokban helyezkednek el, egyre inkább kiszorítja az agrárszektor jelentőségét.

5. Kutatási módszerek, körülmények bemutatása

Hipotézisek:

A szekunder kutatásaim alapján láthatjuk, hogy a Hargita megyei munkaerőpiacon, az országoshoz hasonlóan, a kínálat alapjául szolgáló demográfiai tényezők egyre romlanak és eléggé magas a megye munkanélkülisége. A kutatásom kérdései, hogy az utóbbi években miként alakult a munkaerőpiac Hargita megyében? A vállalatok számára rendelkezésre áll-e a szükséges munkaerő? A munkanélküliség melyik korosztályt érintik a legjobban? Hipotézisek:

1. Az utóbbi években folyamatos munkaerőhiány van a Hargita megyei munkaerőpiacon, miközben mégis nagy a munkanélküliség.
2. A Hargita megyei munkaerőpiacon az elmúlt évek munkaerő hiányának oka a munkaerőpiac nem megfelelő struktúrájában rejlik.
3. Hargita megyében a 40-49 év közötti személyek körében volt a legmagasabb, 27 százalék.

Primer kutatásomat két különböző területen fogom végezni. Ezekhez a kutatásokhoz a személyes kérdések két fajtáját fogom használni: a mélyinterjút, valamint a kérdőíves megkérdezést.

Mélyinterjú esetében a személyes találkozás alkalmával a kutatott témával kapcsolatos kérdéseket teszek fel. A mélyinterjút néhány székelyudvarhelyi vállalkozóval, illetve a vállalat humán erőforrás vezetőjével készítettem. Mintaválasztásnál igyekszem szem előtt tartani, hogy mint a termelő, mint a szolgáltató szektorból legyenek kérdezettek. Valamint fogok választani nagyobb, illetve kis létszámot foglalkoztató vállalatot. Az interjúkat előre meghatározott kérdéssor alapján fogom készíteni figyelembe véve, hogy a kérdések válaszain túl megismerhessük az illető vállalat gondolkodását, nézőpontjait az alkalmazottakkal, valamint munkaerőpiaccal kapcsolatosan.

Kérdőíves megkérdezés, a primer kutatások leggyakrabban használt kutatási formája. A kérdőíves kutatásomhoz az írásbeli megkérdezés online formáját választottam. Kérdőívemben a zárt szelektív kérdéseket használtam, ahol a válaszoló több megadott válaszból választhatja ki a megfelelőt, valamint az alternatív zárt kérdést, melynél két válasz lehetőségből választ. Az összegyűjtött adatokat elemzem, majd ennek alapján megfogalmazom a következtetéseket, hogy mennyire igazolódnak vagy cáfolódnak a kiinduló hipotéziseim. A kérdőívem 22 kérdést tartalmaz, amelyek alapján levonom a következtetéseket arról, hogy a kiinduló hipotéziseim mennyire igazolódnak, vagy cáfolódnak meg.

5.1. A mélyinterjú eredményeinek a bemutatása

A munkaerő kínálati oldaláról végzett kutatásaimat személyes találkozások alkalmával végeztem. Négy személlyel beszélgettem, akik közt volt egy tulajdonos, egy adminisztrátor, valamint két humán erőforrással foglalkozó szakember. A kérdéseimet hét kérdés együttes alkotta, ahol az első két kérdés a vállalkozás tevékenységei körei, alkalmazottjainak létszáma és megoszlásáról szólnak.

A kérdezettek közt szerepel két faipari cég, ahol bútorgyártással foglalkoznak. Az egyik ilyen cég a **Rózsa- Fa KFT**, ahol bútorlapból történik a gyártás és forgalmazás, a másik a **FAMOS SA**, ahol többnyire tömörfából állítják elő a bútorokat.

A következő cég az **523 Étterem és Bár**, ahol ételek és italok várják a vendégeket, valamint házhoz szállítás is van az étterem részéről.

A negyedik cég az **ELAN TRIO SRL** élelmiszer-kereskedelem, Hargita megye második legnagyobb logisztikai raktárával rendelkező üzletlánc.

Az alkalmazottakkal kapcsolatos információkat egy táblázatban foglaltam össze. A megkérdezett cégek létszámát tekintve kettő esetében meghaladja a 100-at, kettő esetében még az 50-et sem éri el.

Cég neve	Alkalmazottak létszáma	Szakképzettek
ELAN TRIO SRL	465	5%
523 ÉTTEREM és BÁR	18	30%
FAMOS SA	192	39%
Rózsa- Fa KFT	24	9%

5. táblázat

Alkalmazottak és szakképzettek arányáról.

Forrás: Saját szerkesztés, a mélyinterjú válaszai alapján 2023

A szakképesítéssel rendelkezők arányánál látható, hogy a legmagasabb értéket 39%-ot a FAMOS SA-nál dolgozók aránya érte el, mivel, mint kiderült itt nagyon magas az idősebb generációjú, faipari végzettséggel rendelkező szakember. Valamint az itt dolgozó karbantartók, villanyszerelők, gépkezelők közt is magas a szakképesítési arány.

A másik oldalon negatívumként említhető az elárúsítói szakmák foglalkoztatottjai, akiknél nagyon minimális a szakképesítéssel rendelkező egyén.

A szakképzettség arányánál még említésre méltó, az asztalos szakmabelieket foglalkoztató cégeknél a nagy százalékbeli különbség a FAMOS SA 39%-a a Rózsa Fa 9%-val. Az utóbbi vállalkozásnál magasabb a fiatal generációjú, nem szakképesítésűek aránya.

A következő öt kérdés a munkások életkorára, életkor megoszlására vonatkozott, ezen belül kíváncsi voltam, hogy nyugdíj után maradnak-e vissza a munkások közül. Mindamellet tudni szerettem volna, hogy van-e emberhiány a cégeknél. Továbbá a bérezésekről kérdeztem az interjú alanyaimat, ahol próbáltam megtudni, hogy minimálbéren, vagy az fölött keresnek a dolgozók. Végül szerettem volna megtudni azt, hogy a munkások közül hány kilométer a legmesszebb távolság, ahonnan beutaznak a munkahelyükre.

Az interjú válaszait szintén egy táblázatban foglaltam össze, a hipotézisem szempontjából releváns gondolatokkal.

Cég neve	Életkor megoszlás	Nyugdíj után (%)	Bérezés	Emberhiány	Távolság km
ELAN TRIO SRL	19-62 év	0,05%	Minimálbér fölött	Nem folyamatos	47 km
523 ÉTTEREM és BÁR	23-60 év	0,05%	Minimálbér	Nem folyamatos	7.5 km
FAMOS SA	25-63	2%	Minimálbér	Emberhiány van	26 km
Rózsa- Fa KFT	32-56	0%	Minimálbér fölött	Emberhiány van	11 km

6. táblázat

Forrás: Saját szerkesztés, a mélyinterjú válaszai alapján 2023

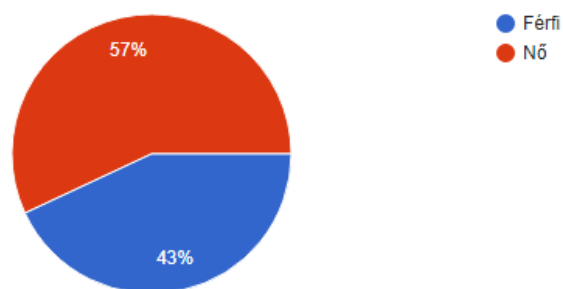
A táblázatban lévő válaszok alapján kitűnik, hogy az elmúlt időszakban a kérdezett vállalatok, ha nem is folyamatosan, de munkaerő keresleti nehézségekkel küzdenek. Ez annak tudható, állításuk szerint, hogy a nagy fluktuáció, amely többségében a külföldi munkavállalás, a nagyobb jövedelem szerzés érdekében történt. A bérezésekkel kapcsolatosan nem voltak annyira nyitottak a vállalkozások, de az kiderült, hogy a fizetéseket többnyire a minimálbér szintjén tartásák. Ami a távolsági utazást illeti, ahonnan a munkások hajlandóak beutazni a munkahelyükre, az átlagosan 10-30 kilométer, ami kiderül a kérdőíves megkérdezésekből is. A visszamaradt nyugdíjasoknak elég kevés az aránya, azonban a kutatásom fontossági szempontjának tekintetem az ember hiány miatt.

Összességében láthatjuk, hogy a kérdezett cégek mindegyike említést tesz az emberhiányról. Ennek az egyik oka, az egyes keresett szakmák nagymértékű hiánya, másfelől a cégek az alkalmazottakkal szembeni viszonyulása. Ez utóbbi hozzá, járul az említett magas fluktuációhoz is.

5.2. A kérdőíves felmérés eredményei

Az online kérdőívet 79 személy töltötte ki 2023. március hónap folyamán. A kérdőív válaszai alapján, arra voltam kíváncsi, hogy kik és milyen tényezők alapján választanak munkahelyet. Az első kérdésre, hogy hol él jelenleg, a válaszadók 73%-a válaszolt, hogy városban, míg a 27%-a, hogy vidéken él.

A válaszadók nem szerinti megoszlásában (12. ábra) 57% nő, míg 43% férfi, majdnem fele-fele arányban.

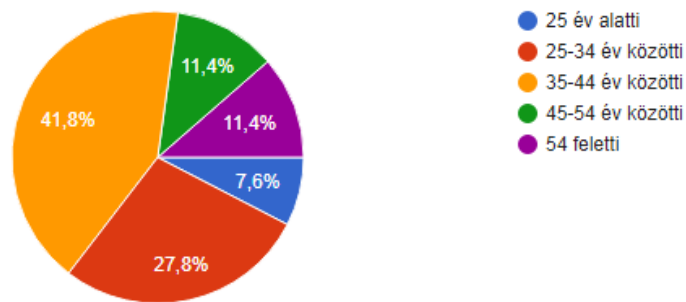

12. ábra

Válaszadók, nem szerinti megoszlása

Forrás: Saját szerkesztés, a kérdőív adatai alapján 2023

A kérdőívet kitöltők életkor kategóriák szerinti megoszlásában láthatjuk, (13. ábra) hogy legtöbben 41,8% a 35-44 év korosztályhoz tartóznak. A második legnagyobb létszámot, 27,8%-ot a 25-34 év közötti korosztályhoz tartozók képviselik. A következő három korcsoport megoszlás nem sokban tér el egymástól, hiszen a 45-54 év közöttiek és az 54 év felettek 11,4%-ot képviselnek, míg a 25 év alatti személyek 7,6%-ot.

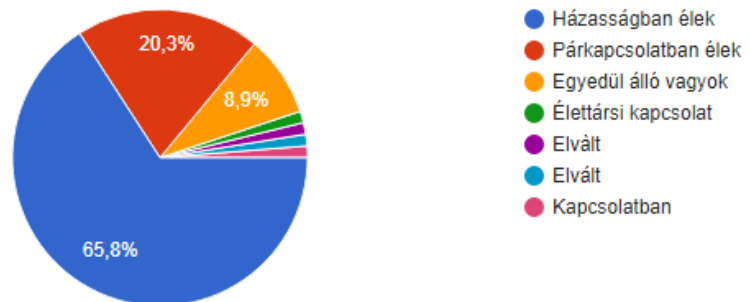

13. ábra

Válaszadók élekor szerinti megoszlása

Forrás: Saját szerkesztés, a kérdőív adatai alapján 2023

A családi állapot kérdésre (14. ábra) a válaszadók nagyon magas aránya, 65,8%-a válaszolta azt, hogy házasságban él. 20,3%-a, hogy párkapcsolatban, valamint 8,9%-a, hogy egyedül álló. A többi válaszadó száma nagyon csekély.

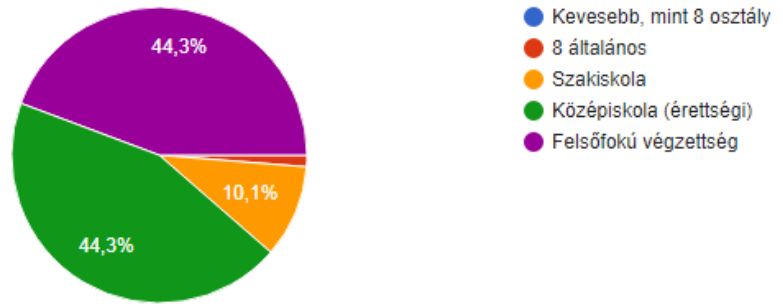

14. ábra

Válaszadók családi állapota.

Forrás: Saját szerkesztés, a kérdőív adatai alapján 2023

Iskolai végzettség tekintetében láthatjuk, hogy a kérdőív kitöltői legnagyobb 44,3%-ban középiskolával, illetve felsőfokú végzettséggel rendelkeznek. A következő arány 10,1% a szakiskolát végzettek számát mutatja, míg 1,3%-nak csupán a 8 általánosa van meg (15. ábra)

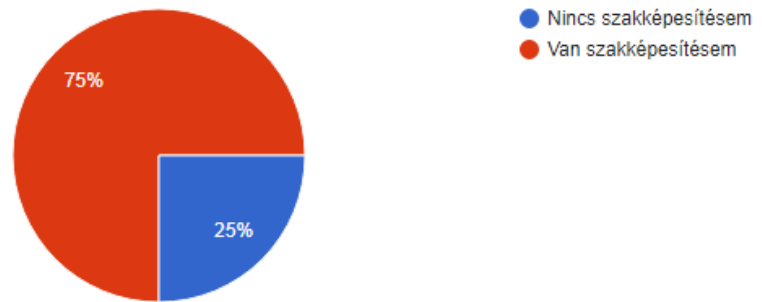

15. ábra

A kérdőív kitöltőinek a végzettség szerinti megoszlása

Forrás: Saját szerkesztés, a kérdőív adatai alapján 2023

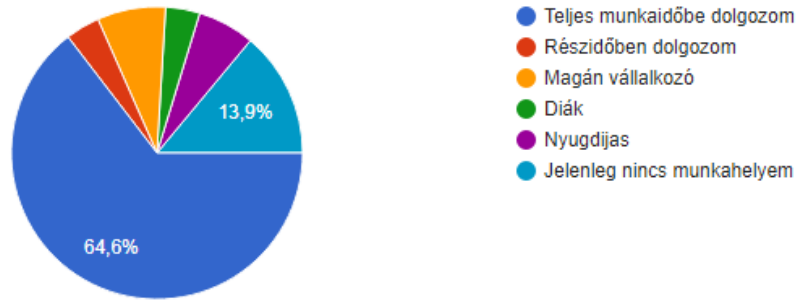
Szakképesítés tekintetében, nagyon jól látható, hogy a válaszadók 25%-nak nincsen szakképesítése (16.ábra).

16. ábra

A kérdőív kitöltőinek szakképesítés szerinti megoszlása Forrás: Saját szerkesztés, a kérdőív adatai alapján 2023

Arra a kérdésre, hogy milyen az alkalmazotti státusza, a kérdőívkitöltők 64,4%-a válaszolta, hogy teljes munkaidőbe dolgozik (17. ábra), azonban a kitöltő 13,9%-nak jelenleg nincsen munkahelye. A válaszadók 7,6%-a magánvállalkozó, 5,6%-a nyugdíjas, 3,8%-a részdőben dolgozik vagy diák.

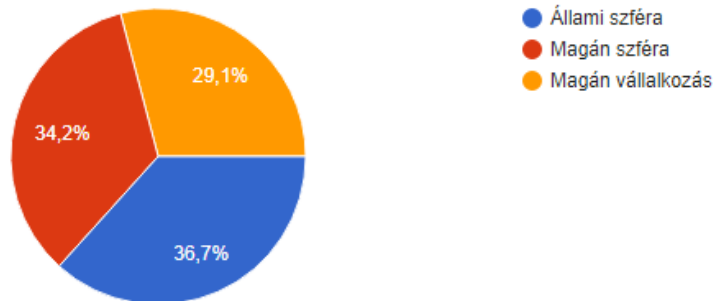

17. ábra

A válaszadók alkalmazotti státusza

Forrás: Saját szerkesztés, a kérdőív adatai alapján 2023

A következő kérdés, hogy milyen környezetben dolgozik, a válaszadók 36,7%-a mondta, hogy állami szférában, 34,2%-a magán szférában, illetve 29,1%-a magánvállalkozásnál dolgozik (18. ábra).

18. ábra

A válaszadók, milyen szférában dolgoznak.

Forrás: Saját szerkesztés, a kérdőív adatai alapján 2023

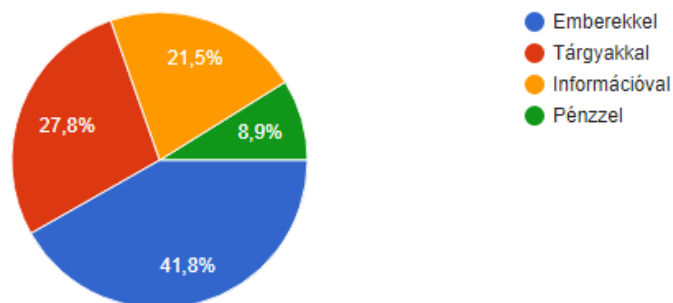
A környezet, ahol a kérdőívet kitöltők szívesen dolgoznának, a válaszadók 32,9%-a mondta, hogy kint a szabadban (19. ábra). Ezen belül 20,3%-a gondolta azt, hogy a mezőgazdaság lenne az ágazat, ahol szívesen elhelyezkednének. 27%-a egy forgalmas helyen, tele érdekes emberekkel szférát képzelt el, míg a válaszadók 22,8%-a bent egy csendes irodában. A többi válasz elenyésző, mint ahogy a diagramon is látható.

19. ábra

A környezet, ahol a válaszadók szívesen dolgoznának.
 Forrás: Saját szerkesztés, a kérdőív adatai alapján 2023

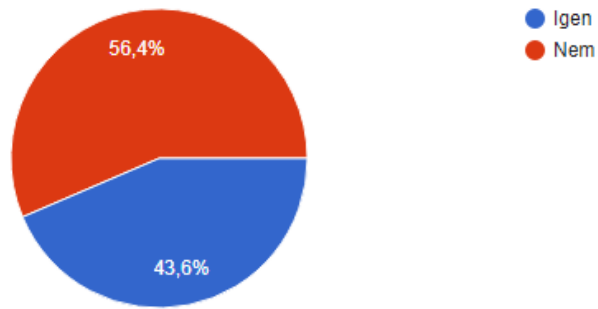
Azon tekintetben, hogy mivel dolgozna szívesen, a válaszadók 41,8%-a gondolta úgy, emberekkel. 27,8%-a tárgyakkal, 21,5%-a információval, míg 8,9%-a pénzel kapcsolatos dologgal foglalkozna a legszívesebben (20.ábra).

20. ábra

Amivel szívesen dolgoznának a válaszadók. Forrás: Saját szerkesztés, a kérdőív adatai alapján 2023

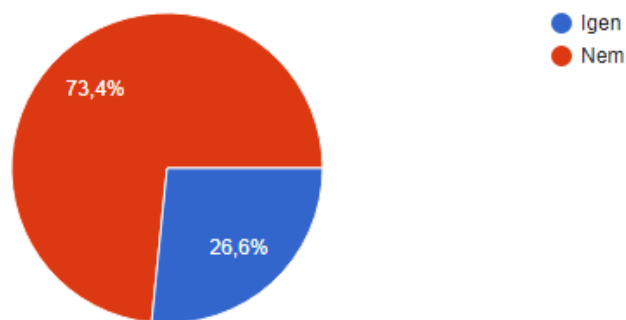
Arra a kérdésre, hogy dolgozott-e már külföldön, a válaszadók 56,4%-a mondta, hogy nem dolgozott és 43,6%-a, hogy dolgozott már külföldön (21.ábra).

21. ábra

A válaszolók hány % dolgozott külföldön.
 Forrás: Saját szerkesztés, a kérdőív adatai alapján 2023

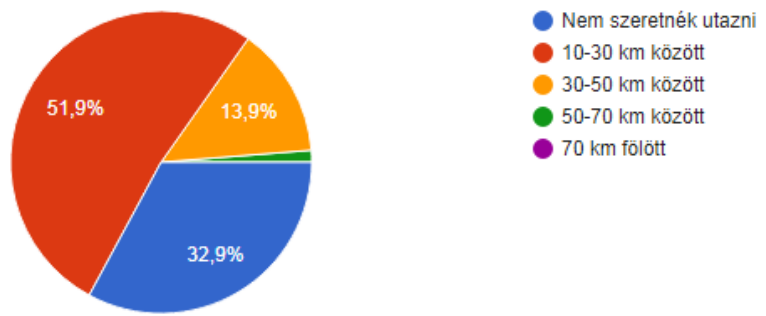
Az előző kérdéshez kapcsolva, hogy most hajlandó lenn-e munkát vállalni külföldön, a kérdezettek többsége 73,4%-a válaszolta, hogy nem vállalna. Csak 26,6%-a azaz a negyede vállalna külföldi munkát (22.ábra).

22. ábra

A válaszolók hány % vállalna külföldön munkát.
 Forrás: Saját szerkesztés, a kérdőív adatai alapján 2023

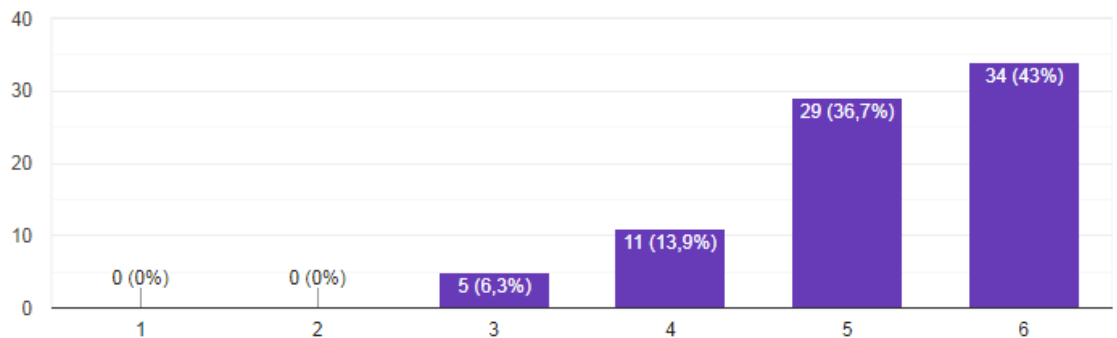
Mekkora távolságot lenne hajlandó naponta utazni egy munkahelyért kérdésre a válaszadók 51,9%-a mondta, hogy napi 10-30 kilométert is hajlandó volna. A következő legmagasabb érték 32,9%, amely nem szeretne utazni, majd 13,9%, aki bevállalná a napi 30-50 kilométert is. A válaszadók csupán 1,3%-a utazna 50-70 kilométert naponta (23.ábra).

23. ábra
A válaszadók ahány kilométert utaznának egy munkahelyért
Forrás: Saját szerkesztés, a kérdőív adatai alapján 2023

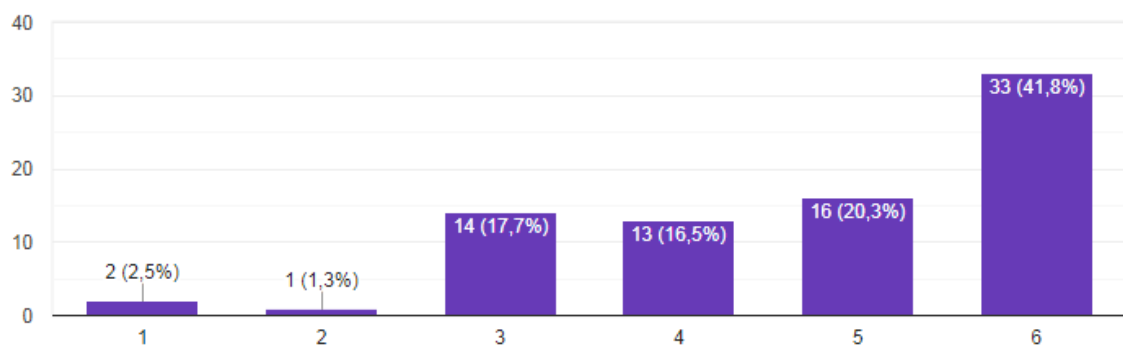
A következő kérdőívkérdéseimben kíváncsi voltam, hogy a válaszadóknak mennyire fontosak az alábbi tényezők.

A fizetés mértékénél nem meglepő módon 43% mondta, hogy teljes mértékben fontosnak tartsa (24. ábra).

24. ábra
A válaszadóknak mennyire fontos a pénz mértéke.
Forrás: Saját szerkesztés, a kérdőív adatai alapján 2023

A munkahely közelsége szempontjából a válaszolók 41,8%-a gondolta, illetve tartotta fontosnak, hogy ne kelljen sokat utaznia a munkahelyére (25. ábra). 2,5% viszont nem tartja fontosnak, hogy a munkahelye közel legyen. Ők, akár 50-70 kilométert is hajlandóak lennének utazni.

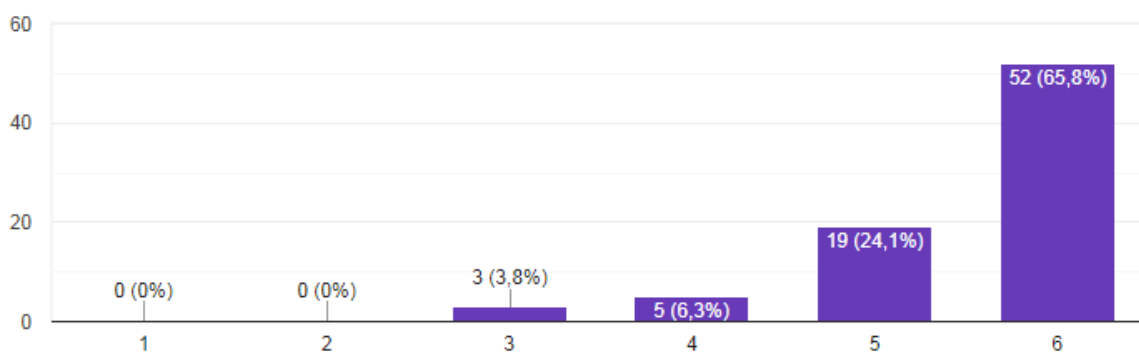

25. ábra

Mennyire fontos a válaszadóknak a munkahely közelsége.

Forrás: Saját szerkesztés, a kérdőív adatai alapján 2023

A munkaprogram, mint tényező kiemelkedően 65,8%-ban volt fontos a válaszadóknak. Úgy gondolom, mivel a válaszadók többsége házas, illetve párkapcsolatban él, nagyon fontos számára az időbeosztás (26. ábra).

26. ábra

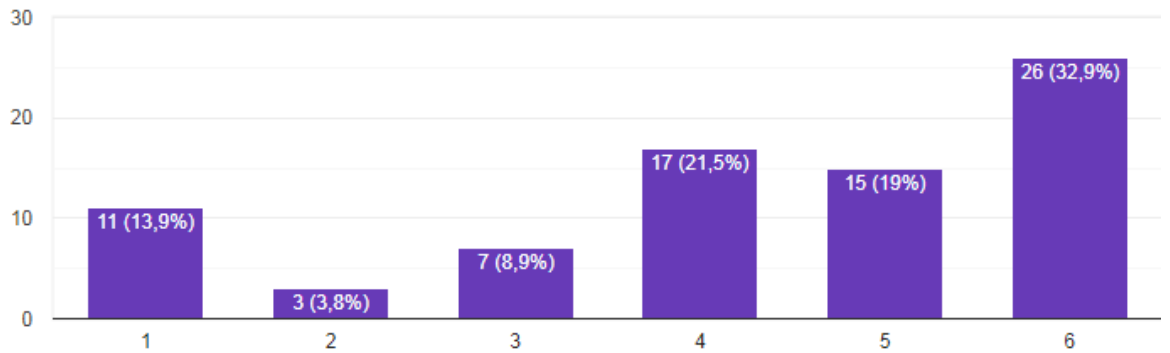
Mennyire fontos a válaszadóknak a munkaprogram

Forrás: Saját szerkesztés, a kérdőív adatai alapján 2023

Arra a kérdésre, hogy a végzettségnek megfelelő állást találjon elég ingadozó válaszok érkeztek (27. ábra). 32,9%-a gondolta úgy, hogy nagyon fontos a végzettségnek megfelelő munkahely, azonban 13,9% úgy gondolta, hogy egyáltalán nem fontos. Van azonban egy 21,5%-os, illetve egy 19%-os csoport, amely inkább az a kategória, aki arra hajlik, hogy fontosnak tartja a végzettségnek megfelelő állást.

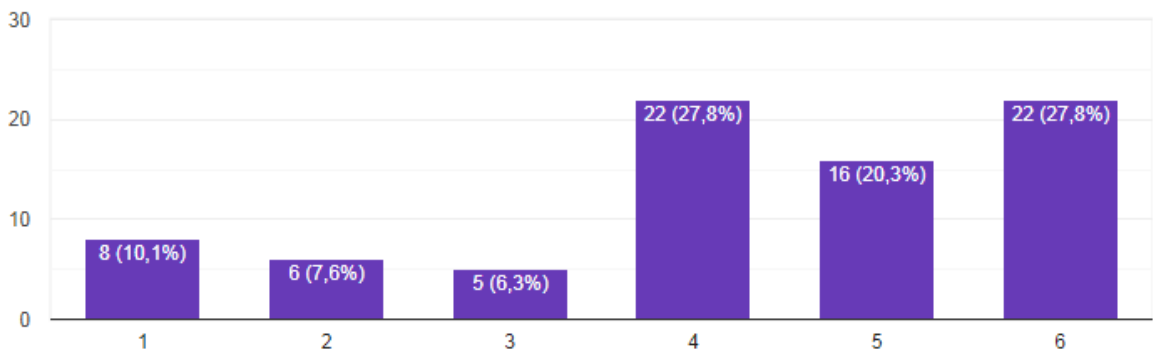
27. ábra

Mennyire fontos a válaszadóknak a végzettségnek megfelelő állás

Forrás: Saját szerkesztés, a kérdőív adatai alapján 2023

Milyen a munkahely hírneve, mit hallottak róla, kérdésre szintén megosztó válaszok érkeztek. Azonban a diagramból jól látható, hogy a válaszadók többsége fontosnak tartja, hogy a cég ahol dolgozik, jó legyen a hírneve (28. ábra).

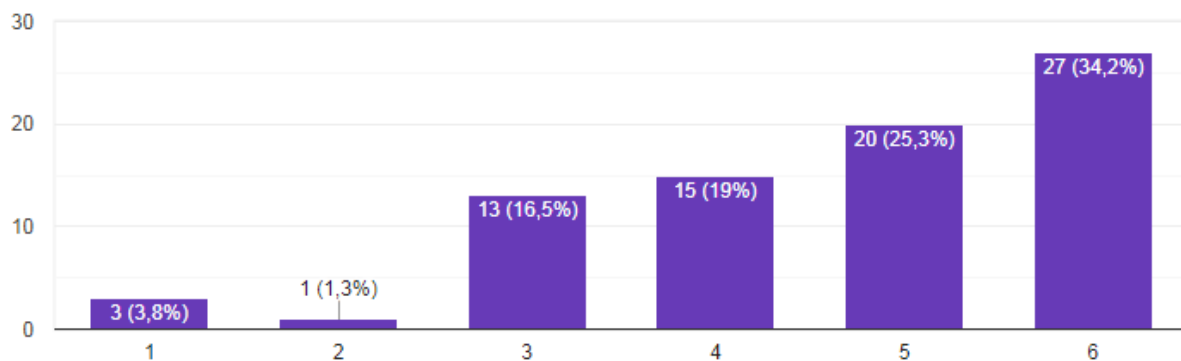

28. ábra

Mennyire fontos a válaszadóknak a munkahely hírneve

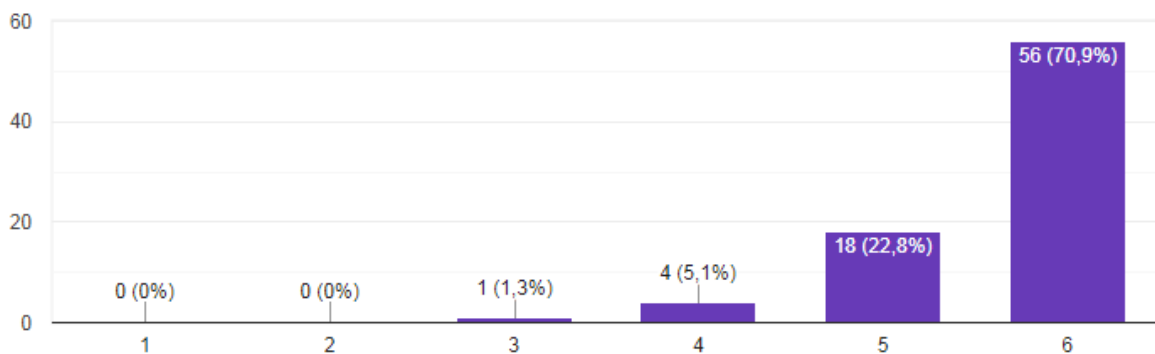
Forrás: Saját szerkesztés, a kérdőív adatai alapján 2023

A következő kérdésnél, hogy kik lesznek a megkérdezettek munkatársai, a többség nagy része szintén fontosnak tartotta (29. ábra). A legnagyobb érték kategóriába 34,2%-a gondolta így. 3,8%-a viszont a válaszaiból adódóan egyáltalán nem tartja fontosnak, hogy kik lesznek a munkatársai.

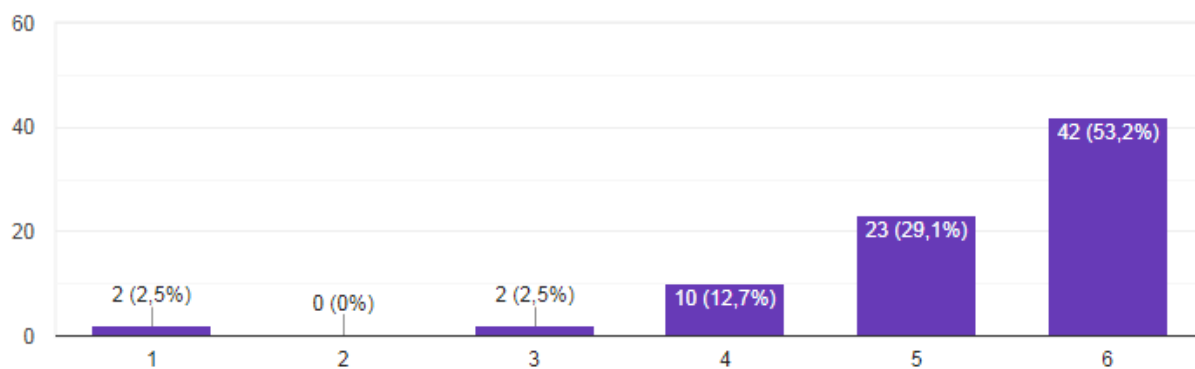
29. ábra
Mennyire fontos a válaszadóknak, hogy kik a munkatársai
Forrás: Saját szerkesztés, a kérdőív adatai alapján 2023

A főnök általi bánásmód és a kommunikáció is kimagaslóan fontosnak tartják a kérdőív kitöltői (30.ábra). A megkérdezettek 70,9%-a gondolta ezt így.

30. ábra
Mennyire fontos a válaszadóknak a főnök általi bánásmód és kommunikáció
Forrás: Saját szerkesztés, a kérdőív adatai alapján 2023

Végezetül a cégen belüli fejlődésről és előléptetésről, mint tényezőkről kérdeztem a kitöltőket (31.ábra). A válaszaikból jól látható, hogy 53,2%-a gondolja fontosnak a fejlődési és előléptetési lehetőséget. 2,5%-nak nem fontosak e tényezők.

31. ábra
Mennyire fontos a válaszadóknak a cégen belüli fejlődés és előléptetés
Forrás: Saját szerkesztés, a kérdőív adatai alapján 2023

6. Összefoglaló, következtetések, javaslatok

A kutatásomban feltérképeztem Hargita megye munkaerőpiacát és az utóbbi időszakban történő változásokat. A megye munkaerőpiacát, akár az országos vagy a nemzetközi munkaerőpiac környezetet számos tényező befolyásolja.

Hargita megye demográfiája hasonlóan alakul az ország, valamint az Európai Unió demográfiájához, vagyis egy elöregedő társadalomról tanúskodik. Így a munkaerőpiac rendelkezésére álló népesség is fokozatosan csökken. Drasztikus létszám csökkenés a 20-25 éves kategóriánál észlelhető, ami feltehetően az 1989 utáni rendszerváltást követő abortusszal kapcsolatos törvények mosósításának a következménye. Mivel az 1980-1990 év közti periódusban a születések száma magas volt a 25-59 év közötti aktív lakosság pozitív mérleget mutat, az akkori született személyek képezik a jelenlegi aktív lakosságot.

A romániai munkaerőpiachoz hasonlóan a Hargita megyei munkaerőpiacot is nagyban befolyásolja a munkaképes korú lakosságnak az elvándorlása. A kutatásom adatai szerint, míg például 2010-ben 7096-on telepedtek le más országokban, addig ez a szám 2019-re elérte a 26775-öt. Ennek fő okaként, az alacsony színvonal, szegénység problémái elől a magasabb életszínvonal lehetősége felé.

Hargita megye vidékies jellegéből adódóan nem a gazdasági agglomerációk helye, ugyanakkor a gazdasági erőterektől való távolság miatt, csupán csak a peremvidéken érvényesül. Így, amíg a főváros teljes román GDP 24,74%-ot tesz ki, addig, addig Hargita megye 1,12%-ot (2. táblázat). Az is hangsúlyos, hogy míg az országban jelen pillanatban 104 ipari park működik, addig Hargita megyében egy sem.

A megye munkanélküliségi rátája az előző öt év átlagához viszonyítva hasonlóan alakult. Míg 2018-ban 4,23% volt, addig 2022-ban 4,56% volt a munkanélküliségi ráta alakulása (5. ábra). A korosztály szerinti megoszlás tekintetében a munkanélküliek száma a 40-49 év közötti személyek körében volt a legmagasabb, 27% (6. ábra). A regisztrált munkanélküliek iskolai végzettség szerinti aránya, a tanulmányok nélküli személyek körében volt a legmagasabb 24% (7. ábra). Ami a helyiségek szerinti megoszlást illeti, a vidéken élő munkanélküliek átlagosan 70%-ot, a városi munkanélküliek 30%-ot tesznek ki.

Hargita megyében a mezőgazdaságban foglalkoztatottakkal sem jobb a helyzet, hiszen a mezőgazdaság szempontjából a területek főleg állattenyésztésre alkalmasak. Így jelenleg gazdák többsége egyéni gazdálkodást folytat, ami nem túl hatékony.

Következtetéseimben elmondható, hogy a munkanélküliségi mutató ellenére a vizsgált vállalatok mindegyike említést tesz az emberhiányról. Strukturális szempontból jelentős földrajzi különbségek vannak és magas a munkakeresők mobilitásának hiánya. A válaszadók nagy része nagyon fontos szempontnak ítéli meg a munkahely közelségét, vagy egyáltalán nem szeretne ingázást vállalni.

A végzettséget illetően látható, hogy a megye munkanélkülinek 24%-nak nincs semmilyen végzettsége és továbbá 22%-nak csak alapfokú oktatás. A vállalatok viszont ennél magasabb szintű végzettséget vár el az alkalmazottaktól.

Jelenleg egy gyors ütemben fejlődő, információ központú társadalomban élünk, ahol mindenki számára a folyamatos tanulás, önfejlesztés, képzések elengedhetetlensége, függetlenül a végzettsége szintjétől.

Az elvárások és a vállalatok által biztosított szempontok közti különbségek is jól láthatók, hiszen a munkavállalók többsége fontosnak tartja a főnöke által tanúsított bánásmódot, a jó teljesítménye utáni pozitív jutalmazást. Főleg a fiatal generáció, akik számára fontos a munkaprogram és a szabadidő közti egyensúly.

Javaslataimban fontos szempontnak látom, hogy Hargita megye vidéki települései távol esnek a munkahelyet kínáló gazdasági egységektől. Gyakori település, amely nehezen megközelíthető, a megfelelő infrastruktúra hiányában. Ezért a munkanélküliség csökkenése érdekében fontosnak látnám a megye infrastrukturális fejlesztését, ami segítené a lakók mobilitását.

Az önkormányzatok több szerepet vállalhatnának a környék vonzóbbá tétele szempontjából azáltal, hogy projektek által segítik az új munkahely teremtő cégeket. Főleg vidéken, ahol magas a nem támogatott munkanélküliség.

Azok a vállalkozások, amelyek több személyt foglalkoztatnak, vidéki munkakeresőkkel való pótlásra vállalati járatok bevezetését látnám egy megoldásnak.

A vállalatvezetők számára szükségszerűnek találnám egyrészt a mentalitásváltást, miszerint értékeljék, tiszteljék az alkalmazottjaikat. Ennek kulcsfontosságú pontja a képzés lenne meglátásom szerint, hiszen embereket vezetni, irányítani, kommunikálni nem egy egyszerű feladat.

A munkanélküliek, munkakeresők részéről is fontos lenne a szemléletváltás, a munkához való hozzá állás szempontjából. Hiszen a növekvő gazdasági verseny megköveteli részükről is a magasabb színvonalat. Itt is kulcsfontosságú a folyamatos tanulás, képzések kihasználása.

Ami az agrárszektor illeti, megoldásnak látnám, ha a kisebb gazdaságok tömörülnének. Közös pályázatok által modern technológia, géppark, feldolgozó ipar kialakításával nagyobb esélyt látnék a mezőgazdaság hasznot hajtó tételére.

7. Felhasznált irodalom

Hargita Megye tanácsa: Földrajzi leírás. Forrás:<https://hargitamegye.ro/foldrajzi-leiras/>, <https://hargitamegye.ro/gazdasag/>

Hargita Megyei Statisztikai Igazgatóság adatai alapján.
Forrás:<https://szekelyhon.ro/aktualis/egy-varosnyi-ember-tunt-el-hargita-megyebol-az-elmult-tiz-ev-alatt>

Hargita Megyei Statisztikai Hivatal adatai alapján.
Forrás:<https://szekelyhon.ro/aktualis/egy-varosnyi-ember-tunt-el-hargita-megyebol-az-elmult-tiz-ev-alatt>

Hargita Megye Tanácsa, Elemző Csoport adatai alapján.
Forrás:<https://elemzo.hargitamegye.ro/wp-content/uploads/2019/03/Jelent%C3%A9sAN%C3%A9pess%C3%A9gSz%C3%A1m%C3%A1nakAlakul%C3%A1s%C3%A1r%C3%B3l.pdf>

Hargita Megye Általános Fejlesztési Stratégiája 2015-2020-as periódusra.
Forrás:https://elemzo.hargitamegye.ro/wp-content/uploads/2016/02/Hargita_megye_%C3%81tal%C3%A1nos_Fejleszt%C3%A9si_Strat%C3%A9gi%C3%A1ja_2015_2020_HU.pdf

Dajnoki Krisztina: Munkaerőpiaci és HR ismeretek. Debreceni Egyetem.
Forrás:<https://docplayer.hu/31339573-Munkaeropiaci-es-hr-ismeretek.html>

Zsigmond Csaba, Szép Zsófia (1998) Munkaerőpiaci ismeretek, állás keresési technikák.
Forrás:https://www.awilime.com/webshop/konyv/munkaeropiaci_ismeretek_allaskeresesi_tehnikak/D20

Hargita Megye Tanácsa Középtávú Gazdaságfejlesztési Programja 2012-2020.
Forrás:https://elemzo.hargitamegye.ro/wp-content/uploads/2015/01/biztosjovo_Hot_326_29_10_2012.pdf

Hargita Megye Agrárfejlesztési Stratégiája 2010-2020.
Forrás:https://elemzo.hargitamegye.ro/wp-content/uploads/2015/01/Strategia_dezvoltare_agrara_2010_2020_HU_317_17122010.pdf

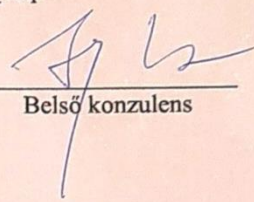
**KONZULTÁCIÓS
NYILATKOZAT**

A Lósnér Zolt (név) (hallgató Neptun azonosítója: YC B W 87)
konzulenseként nyilatkozom arról, hogy a
záródolgozat/szakdolgozat/diplomadolgozat/portfólió¹ áttekinttem, a hallgatót az
irodalmi források korrekt kezelésének követelményeiről, jogi és etikai szabályairól
tájékoztattam.

A záródolgozat/szakdolgozat/diplomadolgozat/portfóliót a záróvizsgán történő védelemre
javaslom / nem javaslom².

A dolgozat állam- vagy szolgálati titkot tartalmaz: igen nem*³

Kelt: Kenthegy év 2023 IV. hó 26 nap

Belső konzulens

¹ A megfelelő dolgozattípus meghagyása mellett a többi típus törölnendő.

² A megfelelő aláhúzendő.

³ A megfelelő aláhúzendő.

NYILATKOZAT

Alulírott LŐRINCZ ZSOLT, a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem, GEORGIKON KESZTHELY Campus, VIDEK FEJLESZÉSI AGRÁRMÉRNÖK szak nappali/levelező* tagozat végzős hallgatója nyilatkozom, hogy a dolgozat saját munkám, melynek elkészítése során a felhasznált irodalmat korrekt módon, a jogi és etikai szabályok betartásával kezeltem. Hozzájárulok ahhoz, hogy Záródolgozatom/Szakdolgozatom/Diplomadolgozatom egyoldalas összefoglalója felkerüljön az Egyetem honlapjára és hogy a digitális verzióban (pdf formátumban) leadott dolgozatom elérhető legyen a témát vezető Tanszéken/Intézetben, illetve az Egyetem központi nyilvántartásában, a jogi és etikai szabályok teljes körű betartása mellett.

A dolgozat állam- vagy szolgálati titkot tartalmaz: igen nem*

Kelt: Szeptember év 2023 hó 4 nap 26

Lőrincz
Hallgató

NYILATKOZAT

a záródolgozat/szakdolgozat/diplomadolgozat/portfólió¹ nyilvános hozzáféréséről és eredetiségéről

A hallgató neve: LŐRINCZ ZSOLT
A Hallgató Neptun kódja: YCBW 8 F
A dolgozat címe: Hargita megye munkaerőpiacának és foglalkoztatási tendenciáinak vizsgálata
A megjelenés éve: 2023
A konzulens tanszék neve: Georgikon Campus Keszthely

Kijelentem, hogy az általam benyújtott záródolgozat/szakdolgozat/diplomadolgozat/portfólió² egyéni, eredeti jellegű, saját szellemi alkotásom. Azon részeket, melyeket más szerzők munkájából vettem át, egyértelműen megjelöltem, s az irodalomjegyzékben szerepeltettem.

Ha a fenti nyilatkozattal valótlan állítottam, tudomásul veszem, hogy a Záróvizsga-bizottság a záróvizsgából kizár és a záróvizsgát csak új dolgozat készítése után tehetek.

A leadott dolgozat, mely PDF dokumentum, szerkesztését nem, megtekintését és nyomtatását engedélyezem.

Tudomásul veszem, hogy az általam készített dolgozatra, mint szellemi alkotás felhasználására, hasznosítására a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem mindenkori szellemi tulajdon-kezelési szabályzatában megfogalmazottak érvényesek.

Tudomásul veszem, hogy dolgozatom elektronikus változata feltöltésre kerül a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem könyvtári repozitori rendszerébe.

Kelt: 2023 év 4 hó 26 nap

Lőrincz
Hallgató aláírása

¹ A megfelelő dolgozattípus meghagyása mellett a többi típus törlendő.

² A megfelelő dolgozattípus meghagyása mellett a többi típus törlendő.